

Jobs Bog

1-7

En ufuldstændig kommentar og et uredigeret udkast til oversættelse

Nicolai Winther-Nielsen

The Online Professor (TOP)

<https://theonlineprofessor.org/>

13. oktober 2025

Denne udgave er ikke redigeret sprogligt og den mangler litteraturliste og meget andet. Den eneste grund til, at jeg deler den offentligt, er, at jeg kan håbe at på at få kommentarer og respons via mail til nicoolaiwn på Gmail.

Forord

Om historien bag dette udkast

TOP guide er en oversættelse med kommentar. Det er The Online Professors (<https://theonlineprofessor.org>) drøm om at udarbejde en tekstnær oversættelse ud fra en grundig analyse af teksten og så stille dette arbejde til rådighed til en bredere og offentlighed. Om den nogensinde bliver færdig og udgivet kan kun fremtiden vise – og hvis der skulle være interesse for det.

Mit arbejde med oversættelse af Job.

Jeg har nærmest hele mit liv i forskellige tempi været optaget af Jobs Bog lige siden jeg opgav hele bogen på hebraisk til eksamen uden forberedelse ved Lunds Universitet i 1992, og jeg har nydt at undervise i bogen år efter år. Mit arbejde som oversætter begyndte, da jeg 2016-2017 for Den Frie Bibel lavede et eksegetisk tjek på en revideret oversættelse af 1871 oversættelsen af Jobs Bog. Siden har Lydia Nørrelykke Gad lavet en ny oversættelse af Job til Den Frie Bibel ud fra grundteksten. Jeg var i efteråret 2024 involveret i en bearbejdelse af denne oversættelse, men har ikke haft indflydelse på den endelige udgave af Jobs Bog i Den Frie Bibel. TOP går ud fra DFB, men afviger vidtgående fra den, og oversættelsen i **TOP er ikke DFB!**

Første forsøg på et eksegetisk tjek. I forsommeren 2025 blev jeg bedt om at tjekke en læsning og oversættelse. Jeg måtte så erkende, at jeg havde brug for selv at arbejde mig frem til min egen oversættelse sideløbende med, at jeg også lavede kommentararbejdet. Det førte til, at jeg i juli og august måned 2025 arbejdede med nærværende manus til Job 1-7. Jeg fik gode input og modspil, som har præget denne kommentar.

Nye arbejdsopgaver. Siden sommer har jeg brugt tid på mit projekt med hebraiskundervisning i Etiopien og jeg har arbejdet på en ny model for persuasiv sproglæring til et workshop i Paris på et EU projekt. Desuden bruger jeg nu tid og kræfter på undervisning om kommende søndags GT tekst i Den Frie Bibel, og jeg har andre opgaver på det projekt. Det betyder at jeg i det næste års tid skal bruge tid og kræfter på andre opgaver.

En TOP kommentar til hele Jobs Bog?

Et arbejde som det forelæggende vil tage mange måneders arbejde, hvis ikke år. Jeg håber at vende tilbage til arbejdet, når der udgives nye oversættelser af bogen fra Det Mosaiske Trossamfund og Det danske Bibelselskab.

KOMMENTAR

Prologen (Job 1-2)

Prolog (1,1-2,13). Læsningen af Jobs Bog er bestemt af rammefortællingen i Job 1-2 og 42,7-17. Den tager afsæt i skildringen af Jobs retfærdighed og fortæller så, hvordan Job blev ramt af ulykker og personlig sygdom for til sidst at få besøg af de tre nøglepersoner, som indgår i kampen om forståelsen af Jobs ufattelige lidelse. Desuden giver to "himmelscener" en baggrund for lidelsen, som Job og vennerne ikke ved noget om, men fortællingen fastlåser dermed opfattelsen af den kommende dialog. Den dramatiske forudsætning for de kommende samtaler er, at Gud bruger sin tjener Job i opgøret med Satanen. Det hele får en lykkelige afslutning i epilogen (42,7-17).

Episodestrukturen i Job 1-2. Prologen er indledning til hele bogen (IN) og består af en indledning (In) og afslutning (Af) der omrammer begivenhedsforløbet fortalt gennem fire episoder.

Boks 1 Episoder i Job 1-2

IN Prolog (1,1-2,13)

- . In Præsentation af Job (1,1-5)
- . 1 Første scene i Himlen (1,6-12)
- . 2 Ulykkerne rammer Job (1,13-22)
- . 3 Anden scene i Himlen (2,1-6)
- . 4 Jobs fysiske lidelser (2,7b-10)
- . Af De tre venners tavshed (2,11-13)

Den litterære struktur i Job 1-2.

Indledningen har en perfekt khiastisk struktur med et centrum i to parallelle himmelscener, der får følger for Jobs egen situation (se hertil Kjølner-Rasmussen, 39).

Boks 2 Litterær struktur i Job 1-2

A	1,1-5		khiasme
B	1,6-12		
C	1,13-22	synonym	
B'	2,1-7a	parallel	
C'	2,7b-10		
A'	2,11-13		

Job 1,1-5

^{1:1}Der var en mand i landet Us, som hed Job. Denne mand var uangribelig, retskaffen og gudfrygtig, og han undgik det onde. ^{1:2}Han blev far til syv sønner og tre døtre. ^{1:3}Hans husdyr talte 7000 får, 3000 kameler, 500 spand okser og 500 æselhopper, og derudover et meget stort antal tjenestefolk. Denne mand var mere betydningsfuld end alle andre folk i Østen. ^{1:4}Hans sønner plejede at gå hen og holde fest hjemme hos hver enkelt på

hans særlige dag. De sendte også bud og inviterede deres tre søstre til at spise og drikke sammen med dem. ^{1:5}Og så, når en runde med festdage var afsluttet, sendte Job bud og lod dem forberede sig til en hellig handling. Han stod tidligt op om morgenen og ofrede brændofre svarende til deres antal. For Job tænkte: »Måske har mine børn syndet og har forbandet Gud i deres hjerte.« Sådan gjorde Job efter alle dagene.

Præsentation af Job (1,1-5). Job introduceres fra begyndelse som gudfrygtig og rig (1,1-3). Hans gudsfrygt uddybes gennem den måde han helliger sine børn og de lovpriser Gud (1,4-5), og han har det som sin vane. Job er derfor tydeligvis en retfærdig mand, der havde stor rigdom på spil.

Boks 3 Argumentationen i 1,1-5

^{1:1}	0	Job introduceres
	3	Jobs ubestridelige gudsfrygt
^{1:2}	2	Job har børn og ejendom
^{1:3}	1	Han mægtigere end andre i Østen.
^{1:4}	2	Hans sønners festede
^{1:5}	3	Efter festen helliger han børnene
	7	Job tænkte nemlig:
	8	»Måske har mine børn syndet.«
	9	Og de lovpriste Gud af hjertet
	4	Sådan gjorde Job efter alle dagene.

1,1 Job introduceres som en historisk person bosat i *landet Us*, der kan være en lokation i Edom (Klages 4,21) Fortællerens vigtigste anliggende er fra

begyndelsen af at beskrive hans retfærdighed ud fra mange forskellige vinkler. Han var *uangribelig* (*tām*) som en Noa (1 Mos 6,9) og en Abraham, der ikke kunne dadles eller angribes for et amoralsk liv i modsætning til menneskeheden og den kana'anæsiske befolkning. Denne "pletfri" eller fuldkomne livsførelse uddybes med adjektivet *retskaffen* (*yāsār*), som særligt hyppigt bruges i den faste vending om at gøre, hvad der i Herrens øjne er ret (første gang i 2 Mos 15,26). Det er et fast udtryk for at leve retfærdigt efter Guds krav med Guds eget retfærdige væsen som målestok (5 Mos 32,4. Mika 7,2. Sl 111,1). Det bruges ofte om en ren juridisk lovlighed, men også om personligt at føre en livsførelse i pagt med Guds bestemmelser for det gode liv (5 Mos 6,18; 13,18; 21,9). Den retfærdige Job insisterer på selv at leve op til helt til det sidste (12,4; 29,14; 31,33. Ordsp 20,7). Sidst men ikke mindst var Job *gudfrygtig* (*y'rē' ?lōhām*, 'en frygtende Gud'). Denne adjektiviske vending handler naturligvis her ikke om at være bange for Gud (Job 9,35), men om at vise ærefrygt og tillid til Gud (4,6; 6,14). Den sande gudsfrygt er et vigtigt tema i visdomslitteraturen (28,28. Ordsp 1,7; 9,10). Alt dette slås til sidst fast med at Job *vendte sig væk fra det onde* (Sl 34,15) som et helt aktivt og bevidst valg.

1,2-3 Job blev velsignet med syv sønner og tre døtre (1,2. Ruth 4,15. Sl 127,3,5), og han havde mange marker, dyr og ansatte (1,3). Allerede her forudgribes det kommende besøg fra Østen i 2,11-13, for han var var *mere betydningsfuld end alle andre folk i Østen* (*gādōl mikkol-b'ne-qedem*, ordret 'større end alle østens børn'). Det forudsætter i alt fald, at Job har en høj social status som ufatteligt rig.

1,4 Hver eneste af sønnerne *plejede at gå hen¹ og holde fest* (1,4) på skift hos hinanden.² De plejede også at invitere *deres tre søstre og de spiste og drak*, så det var til gode festmiddage. Teksten nævner intet om den konkrete anledning, men ordet *dag* er centralt for bogens afsæt i fortællingen (1,4.5.6.13; 2,1.13) og Jobs klage (3,1.3.4.5.6.8).

1,5 Derefter markeres et højdepunkt efter disse fester med vendingen *Og så* (diskursmarkøren *wayhî*) og tidsangivelsen *når en runde med festdage var afsluttet* (*nqf* I 'gå rundt om, omgive'). Nogle oversættelser forudsætter, at det sker efter hver enkelt fest (Luther, BPH07), men verbet bruges om en rundtur, som at gå rundt om Jeriko en eller flere gange (Jos 6,3.11. Sl 48,13). Det er derfor mest oplagt, at det sker efter

en runde med syv fester, hvor hver enkelt fest kan have været flere dage, og intervallet mellem de enkelte fester er heller ikke angivet. Fokus ligger i stedet på hvad der skete straks efter festerne, for da *sendte Job bud* og gav hver enkelt en klar besked, der betød, at han *lod dem forberede sig til en hellig handling* (*way²qadd²šēm* 'og han hellige dem'). Det var det, Samuel sørgede for hjemme hos Isaj forud for et fælleskabsmåltid med slagtoffer (1 Sam 16,5). Israelitterne gennemførte en sådan helligelse forud for mødet med Gud på Sinaj Bjerg (2 Mos 19,10.14) og overgangen over Jordan (Jos 3,5). I Jobs tilfælde skal børnene forberede sig ved en renselse forud for, at han som præst *ofrede brændofre* (1,5. 1 Mos 8,20. 22,3. 2 Mos 24,5). Ifølge ritualen i 3 Mos 1,3-9 bringer den ofrende offerdyret og slagter det selv, mens præsten udfører soningsritualet. Det skulle sikre Herrens fortsatte accept (1,4) og give en duft, der behager ham (1,9). Offeret er ikke beregnet til soning af konkrete overtrædelser, men til at vedligeholde relationen til Gud som et udtryk for den ofrendes personlige hengivelse. Som det første citat i bogen fremhæves så ordret hans motiv, for han tænkte

(*āmar*; ordret 'sagde'): *Måske har mine børn syndet*,³ altså uden at de ved om det og ved en fejl. Dette offer trækker tæppet væk under Bildads påstand om, at Jobs syndige børn fik, hvad de havde fortjent (8,4). Derefter følger en besynderlig formulering af begrundelsen for offeret: *og har forbandet Gud i deres hjerte*. Verbet *brx* bruges om Guds velsignelse af et menneske (1,10) og om at ønske Guds velsignelse for et andet menneske (31,22). En tredje meget almindelig betydning er at lovprise Gud (1,21). Almindeligvis antager fortolkere dog at verbet her og i 1,11; 2,5 og 11 højst usædvanlig bruges i den modsatte betydning om at forbande Gud. Det forklares da som en eufemisme, altså at fortælleren ville undgå at bruge en blasfemisk formulering om at forbande Gud. Denne højst usædvanlige brug af verbet om gudsbespottelse findes også i anklagen mod Nabot (1 Kong 21,10) og i en bøn (Sl 10,3).⁴ Alt dette tegner et billede af Jobs gudsfrygt som en tydelig og ubestridelig praksis.

Job 1,6-12

^{1,7}Da sagde HERREN til Satanen: »Hvor kommer du fra?« Satanen svarede HERREN: »Fra at undersøge på jorden og færdes på den.« ^{1,8}HERREN sagde til Satanen: »Har du været opmærksom på min tjener Job? For der er ingen som ham på jorden. Han er uangribelig, retskaffen og gudfrygtig og han undgår det onde.« ^{1,9}Men Satanen svarede HERREN: »Mon det er uden at få noget for det at Job i tillid frygter Gud?^{1,10} Har du ikke beskærmet ham og hans husstand og alt det han har, hele vejen rundt? Hans hænders virke har du velsignet, og hans husdyr har bredt sig i landet. ^{1,11}Men ræk dog din hånd ud og rør ved alt hvad han har! Mon ikke han så vil forbande dig lige op i dit ansigt« ^{1,12}HERREN sagde til Satanen: »Se, alt hvad han har, er i din hånd. Kun mod ham selv må du ikke række din hånd ud.« Så gik Satanen væk fra mødet med HERREN.

Første scene i Himlen (1,6-12). Bogen skifter til at beskrive en transcendent virkelighed bag Jobs lidelse, som hverken Job selv, hans bekendte eller noget andet menneske kunne kende til, så det ligger inden for fortælleres privilegerede viden. Guds sønner

¹ I fortælling bruges *weqatal* formen ikke blot om baggrundsinformation, men også meget ofte om "iterative-habitual actions in the past" (BHRG, 196).

² *bēt ʔiš yômô* '[i] enhvers hus [på] hans dag'

kan være deres fødselsdage (3,1. Hos 2,3), men det kan også bare være en festturnus i en helt uspecificeret anledning, som ikke er anført direkte i teksten.

³ *vānay* 'mine sønner, mine børn' omfatter de tre døtre (1,4 og 18).

⁴ Denne omtolkning af verbet kan kun undgås ved at oversætte *ūvēr* "xū ʔlbiḵvāvām med

'og de lovpriste Gud af hjertet', så børnene dermed lovpriser Guds soning af potentielle synder.

kommer, og Herren indleder en første ordveksling et forhør af Satanen (1,7a), er forklarer at han har opholdt sig på jorden (1,7b). I næste ordveksling udfordrer Herren Satanen på sin tjener Jobs gudsfrygt (1,8), men Satanens modangreb går ud på at bestride Jobs motiver (1,9-11a). Herrens svar er da at lade Satanens synspunkt komme an på en prøve. Denne og den næste himmelske scene (2,1-6) er dermed en åbenbart forudsætning for det fortællende og guddommelig perspektiv på forud for de efterfølgende samtaler.

Boks 4 Argumentationen i 1,6-12

1:6	0	Guds sønners ankomst
	2	Satanens ankomst
1:7	3	HERREN sagde til Satanen:
	5	»Hvor kommer du fra?»
	4	Satanen svarede HERREN
	6	»Fra at undersøge på jorden«
1:8	3	HERREN sagde til Satanen:
	5	»Jobs ubestridelige gudsfrygt«
1:9	4	Men Satanen svarede HERREN
	6	»Gudsfrygt for velsignelse
1:11	7	Ingen lovprisning uden fordel
	3	HERREN sagde til Satanen:
	4	»Rør hans ejendom, ikke ham selv
	2	Satanen forlod mødet

1,6 Sceneskiftet indvarsles med *Så indtraf dagen* (wayhî hayyôm; ordret 'dagen var'). Den bestemte form på hebraisk kan antyde, at der er tale om en kendt og måske regelmæssigt tilbagevendende dag (1 Sam 1,4; 14,1. 2 Kong 4,8.11.18. Job 2,1). Det kan være af

betydning, at de *kom for* at *træde frem for HERREN* (l'hityaššēv šal-YHWH), da dette udtryk til tider bruges om en hellig forsamling (5 Mos 31,14. Dom 20,2), hvor man skal stå til ansvar for Herren. Identiteten på *Guds sønner* (1,6; 38,7) bestemmes ikke nærmere her, men der er vel tænkt på Guds udsendinge eller engle, knyttet til hans rådsforamling (1 Kong 22,19-23. Sl 29,1-2; 82,1; 89,6-8). *Midt iblandt dem* er i alt fald også *Satanen* (Zak 3,1-2. 2 Krøn 21,1), der i denne tekst altid optræder i bestemt form som en veldefineret aktør (1,6.7.8.9.12; 2,1.2.3.4.9.6.7). Ordet *šātān* er beslægtet med et verbum, som bruges om at kæmpe mod nogen med Herrens udsending som grundled (4 Mos 22,22.32; måske også 1 Krøn 21,1). Ellers bruges det om at skabe konflikter (1 Sam 29,4. 2 Sam 19,23. 1 Kong 5,18), og i denne betydning om Salomos modstander (1 Kong 1,14.23.25). Når betegnelsen her bruges om Satanen kan det minde om ordvalget i Ny Testamente for Djævelen, der er en modstander (1 Pet 5,8. Matt 4,1 osv.) og identificeres med Satan (Åb 12,9) og den gamle slange (Åb 20,2).

1,7 Gud forhører Satanen, om han har lagt mærke til Job. Satanen optræder her i en funktion som en udsending, der nu kaldes til ansvar, og det er til en gensidig kamp. En alvidende Gud kan ikke være i tvivl om, hvor Satanen har rejst rundt,

men så det er et udtryk for at Satanen forhøres ligesom Adam (1 Mos 3,9.11). Satanen kommer *fra at undersøge på jorden* (šwt), hvilket som regel handler om at rejse rundt for at indsamle intel (2 Sam 24,2. Jer 5,1), men også mad (4 Mos 11,8). Det indgår i Guds overvågning af verden (2 Krøn 16,9), men det kan også bruges om at løbe forvildet omkring (Jer 49,3). Betydning af observation og undersøgelse uddybes med udtrykket *færdes der* (hithallēx). Denne form bruges ofte om at vandre med Gud i betydningen af at leve et liv i gudsfrygt (1 Mos 5,22; 6,9; 17,1). Formen bruges også om at skrive, hvordan Abram skal begive sig rundt i hele landet i dets længde og bredde (1 Mos 13,17), og det kan meget vel være for at undersøge det. Det handler derfor om at bevæge sig omkring under et ophold af en vis længe og med bestemt formål. Meget mere iøjnefaldende er det dog, at denne særlige form bruges til at fortælle om Guds vandring eller færd i haven efter syndefaldet (1 Mos 3,8), forud for forhøret af Adam. Måske er denne formulering bevidst valgt for at modstille Slangens/Satanens forførende færd med Guds oprindelige færd som dommer og frelser. Satanens skikkelse, væsen og oprindelse speku-

leres der ikke i inden for Gammel Testamente. I nøgleteksterne afsløres som regel kun hans uvæsen gennem de ting han gør eller siger (1 Mos 3,1-5. Matt 4,1-10. 1 Pet 5,8. Åb 12,10). Han forfører og frister (1 Mos 3,1-5. Luk 4,1ff. Luk 22,31), og han er skyld i megen lidelse (1 Pet 5,8-10a).

1,8 For at afsløre den ondartede karakter af Satanens undersøgelsesekspedition vælger Gud at fremhæve Job som den prototypisk retfærdige på denne jord. Gud vælger de helt samme formuleringer som bogens fortæller (1,1), og dermed bevidnes Jobs gudsfrygt med guddommelig attestations, og *min tjener Job* kan bruges som demonstrationsmodel. Satanen har åbenbart allerede haft et godt øje til Job og er forberedt. Retorisk spørger han nemlig straks om Job tror på Gud *uden at få noget for det* (hinnām), ⁵ og som svar forudsættes selvfølgelig, at det ikke kan være tilfældet.

1,9-12 Satanen går dermed i Guds taktiske fælde og indlader sig i kampen om Jobs integritet. Han insinuerer, at hans gudsfrygt alene er begrundet i, at Gud har *beskærmet ham* (šwx, ordret 'indhegne', DCH 8:118). Her er verbet brugt positivt, men den anden gang det bruges (Hos 2,8) har det den negative betydning af at

⁵ Adverbiet *hinnām* kan oversættes 'uden vederlag', altså gratis og for intet (1 Mos 29,15.

2 Mos 21,2.11 4 Mos 11,5. Es 52,3.5. Jer 22,13) og det passer bedst ind i Satanens logik her i Job 1,9.

spærre inde – man kunne faktisk godt også her høre det sataniske spil på den negative betydning, så Guds gode gaver gøres til en begrænsning! Guds beskyttelse omfatter *ham selv* og hans *husstand* (*bêto* 'hus'), hvilket her refererer til hans familie og alle hans ansatte. Den omfatter også *alt det han har*, altså hans ejendom, og dermed Guds velsignelse af Jobs dyrehold (1,10; 1,2-3. 5 Mos 28,4.9-14). Anklagen mod Gud er, at *hans hænder virke har du velsignet*. Satanen bruger her først den normale betydning af ordet for velsignelse og lovprisning (modsat 1,5). Han fortsætter også med at fremhæve aktivitet via hænder: Ræk *din hånd ud og rør ved* hans ejendom. Udtrykket er en fin omskrivning af en behandling, som Gud selv ikke ønsker at udføre på den retfærdige Job. Derefter bruger Satanen ordet for at velsigne og lovprise Gud i den modsatte betydning ligesom Job tidligere har gjort i 1,5: *Mon ikke han så vil forbande dig lige op i dit ansigt?*⁶ Herren vil ikke selv røre sin Job, men han tillader denne testvil ganske vist overlader *alt hvad han har* i Satanens *hånd* på den betingelse, at han ikke rækker ud mod Job selv. Satanens modangreb går derfor ud på, at Job kun

har en selvskuds frygt, der er begrundet i af materiel velsignelse.

Job 1,13-22

^{1:13}Så kom dagen da hans sønner og døtre var i færd med at spise og drikke vin hjemme hos deres ældste bror. ^{1:14}Da kom der et sendebud til Job og sagde: »Dine okser var i færd med at pløje, og æselhoppene græssede ved siden af dem. ^{1:15}Så faldt folk fra Saba over dem og tog dem, og de huggede de unge folk ned med skarpe sværd. Jeg er den eneste der slap væk så jeg kan fortælle dig det.« ^{1:16}Endnu mens denne talte, kom en anden og sagde: »En ild fra Gud faldt ned fra himlen, antændte får og geder og de unge folk og fortærede dem. Jeg er den eneste der slap væk så jeg kan fortælle dig det.« ^{1:17}Endnu mens denne talte, kom en anden og sagde: »Kaldæerne dannede tre delinger og foretog et raid på kamelerne og tog dem, og de unge folk huggede de ned med skarpe sværd. Jeg er den eneste der slap væk så jeg kan fortælle dig det.« ^{1:18}Endnu mens denne talte, kom en anden og sagde: »Dine sønner og dine døtre var i færd med at spise og drikke vin hjemme hos deres ældste bror. ^{1:19}Og se, en voldsom vind kom tværs gennem ørkenen og tog fat i husets fire hjørner så det faldt ned over de unge mennesker, og

de døde. Jeg er den eneste der slap væk så jeg kan fortælle dig det.« ^{1:20}Da rejste Job sig og han rev flænger i sin kappe, klippede håret af sit hoved og faldt på knæ på jorden og tilbad. ^{1:21}Han sagde: »Nøgen kom jeg ud af min mors liv, og nøgen vender jeg tilbage i den tilstand. HERREN gav, og HERREN tog. HERRENS navn være lovet!« ^{1:22}I alt dette syndede Job ikke og tillagde ikke Gud nogen fejl.

Ulykkerne rammer Job (1,13-22).

Førstkommende festdag hos ældste søn går det helt galt, da den ene budbringer efter den anden rapporterer om, at Job pludselig mister alt hvad han har. Argumentationen i afsnittet er meget enkel. I fire tilfælde kommer en enkelt overlevende og rapporterer om en ulykke, og knap har han rapporteret, før den næste dukker op. Første og tredje ulykke handler om militære angreb på Jobs dyr, mens anden og fjerde ulykke handler om naturkatastrofer, og i alle fire tilfælde dør unge personer undtagen den overlevende. Det kulminerer i fjerde og sidste ulykke med, at en stærk blæst får festsalen til at kollapse og dræbe alle Jobs børn (1,18-19). Jobs spontane reaktion er at sørge, men også at tilbede Gud, og han finder ingen fejl hos Gud.

Boks 5 Argumentationen i 1,13-22

^{1:13}	0	Ældste bror holder fest
^{1:14}	2	Første sendebud:
	5	»Okser og æselhopper røvet af Sabæerne, unge myrdet«
^{1:16}	3	Andet sendebud:
	6	»Ild fra Gud dræbte får, unge brændt,
^{1:17}	3	Tredje sendebud:
	6	»Kaldæerne røvede kameler, unge myrdet
^{1:18}	3	Fjerde sendebud:
	6	»Unge dør i voldsom vind«
^{1:20}	1	Jobs sørgede og tilbad:
^{1:21}	4	»Også jeg skal dø
	5	HERREN gav og tog
	6	HERRENS navn være lovet!«
^{1:22}	2	Job syndede ikke – tillagde ikke Gud nogen fejl

Listen over Jobs ejendele i 1,2-3 gentages i et kiastisk mønster med smule variation.

Boks 6 Rigdom og tab i 1,2-3.14-19

Job 1	Rigdom	Årsag for tab	1,2-3
14-15	Okse, æsler, karle	angreb (sabæere)	3a3
16	Får og geder, karle	natur (ild)	3a1
17	Kameler	angreb (kaldæere)	3a2
18-19	Børn	natur (vind)	2

1,13 Igen tidsfæstes til *dagen*, der følger efter og er en konsekvens af dagen for Guds sønners foretræde for Gud (1,6), og de er nu i færd med at *spise og drikke vin*. Det er også den dag, hvor Jobs ældste søn inviterer de andre børn til fest (1,4), så det må være indledningen

⁶ Sætningen *ʔim-lōʔ ʕal-pāneʕxā yʕvārʕexkā* er formuleret som en ed: '(Herren straffe mig) hvis han ikke forbander dig over dit ansigt (dvs. for dit nærvær)'. Den normale

betydning af velsignelse vil forudsætte et spottende angreb på Job med satanisk ironisering over ham: *så skal han da nok lovprise dit nærvær!* (1,11).

på en ny festrunde, som børnene afholder for hinanden.

1,14-15 Den første ulykke er beskrevet mere detaljeret end de følgende for at sætte scenen. Dramatisk beskrives, hvordan et *sendebud* kommer til Job og fortæller om den første katastrofe (1,14). *Sabæerne* er en folkegruppe (1 Mos 10,7.28; 25,3), hjemsted for den navnkundige dronning af Saba (1 Kong 10,1), og de er kendt for deres rolle i karavanehandelen (Ez 27,22-23; 38,13). Her berettes om et isoleret plyndringstogt rettet mod værgeløse landbrugsarbejdere, som med okser *var i færd med at pløje og æselhopper græssede* fredeligt. Herefter bruges verbet *npl* 'falde' første gang ud af i alt tre gange til at indvarsle den første af de fire katastrofer. Her bruges verbet i betydningen angribe, så de *overfaldt* (1,15. Jos 11,7. Jer 48,32. Sl 37,24; 55,5. DCH 5:716) dyrene og *tog dem*. Det forfærdelige – og ildevarslen – er hvad de gjorde ved *de unge folk* (*nʿsārīm*, ordret 'de unge'). I sammenhængen kan der kun være tænkt på karle, der er i gang med

pløjningen, men for at dramatisere fortællingen vælger fortælleren et usædvanligt ord, der skal vække nysgerrighed og undring. At sabæerne handle grusomt betones ved at *de huggede ned... med skarpe sværd*.⁷ Der er kun én overlevende til at rapportere til Job.

1,16 De to næste ulykker er fortalt over næsten den samme skabelon. Igen bruges ordet *faldt*, men her handler det om en katastrofe i naturen. *Ild fra Gud* rammer ikke blot får og geder, men også *de unge folk*, som her er hyrderne. Da fortællingen betoner, at det ikke sker ved Guds, men ved Satanens magt, må udtrykket være en generel reference til Guds styring af naturens love. Hvis begivenhed kan forklares inden for en normal virkelighedshorisont, kan hændelsen referere til exceptionelt voldsomme lynnedslag, der slår dyr og hyrder ihjel ved forbrændingerne.⁸

1,17 Den tredje ulykke er også et fjendtlig angreb, men bare meget voldsommere. Det udføres af *kaldæerne* fra Abrams oprindelige hjemstavn (1 Mos 11,28.31; 15,7). De er benævnt efter kassiterne i

Babylon fra Mellembabylonsk Tid, og efter 605 f. Kr skabte de Det Nybabylonske Verdensrige (1 Kong 24,2). Denne gruppe bruger den almindelige taktik med at dele ekspeditionshæren op til angreb i en knibtangsmanøvre på tre fronter for at røve *kamelerne*. De *foretog et raid* (*pšt*) af den type overfald, der kendes fra Israels tidlige historie (Dom 9,33.44; 20,37. 1 Sam 23,27; 27,8.10; 30,1.14). De *unge folk*, som er knyttet til kamelavl eller handel, myrdes også brutalt.

1,18-19 Det fjerde eksempel tager afsæt i den fest med god mad og vin (1,18), der foregår hos den ældste søn (1,13). Den kulminerer i en forfærdelig tragedie med en *voldsom vind* (1,19), der ligesom hærene kommer fra ørkenen. Den kan opfattes som en skypumpe, fordi den rykker husets fire hjørner op. Det ildevarslen ord *faldt* bruges for tredje gang til at skildre, hvordan huset braser sammen. Desuden har fortælleren tidligere brugt udtrykket *nʿsārīm*, 'de unge' (1,15.16.17) om forskellige arbejdsgrupper, som blev ofre for ulykkerne. Nu står det helt klart, at han med stor dramatisk effekt har brugt dette udtryk for at forberede den situation, hvor ofrene for katastrofen kommer til at omfatte alle Jobs syv sønner og tre døtre, og vel også den ældstes personale, så *nʿsārīm* her må oversættes med *de unge mennesker*, og

der er igen kun én overlevende til at rapportere til Job. Det intensiverer fornemmelsen af den tragiske kulmination (Habel, 93). For første gang hedder det så også kort, brutalt og kontant, at *de døde*.

1,20-21 Job udtrykker sin sorg på traditionel vis med at rive flænger i sit tøj (1 Mos 37,29. Ezra 9,3) og klippe sig skaldet, men han bryder ikke ud i hjerteskræende gråd, som der var tradition for i ligklagen (Am 5,16-17). Det vigtigste er dog at *han tilbad* (*hwh*) i bøn. Måske er der en pointe i, Gud ikke nævnes som genstand for tilbedelsen, for i de situationer handler det ikke om lovprisning, men om en anerkendelse af Guds gerning på dødslejet (1 Mos 47,31. 1 Kong 1,47). eller ved en skelsættende lejlighed (2 Mos 4,31; 12,27. Walton 70-71). Guds tilbedes også efter overnaturlige oplevelser (1 Mos 24,26.48) og som bodshandling (Neh 8,6), men her gøres det ganske usædvanligt efter et dybt tragisk personligt tab. Han lovpriser Herrens navn (1,21; jf 1,5 og 11), og han gør det med ord om nøgenheden, der lyder som en efterklang af syndens og dødens virkelighed efter Edens have (1 Mos 2,25; Præd 5,14; 12,7), men han taler endnu ikke om at komme af støv og blive til støv (1 Mos 3,17.19). Gengivelsen af stedsadverbiet i *vender jeg tilbage til den tilstand* (*šāmāʾ*, ordret 'dertil') kan begrundes med, at han sammenligner

⁷ *lʿft-ḥārev* 'med munden af sværdet' (fra 1 Mos 34,27 og fremefter), bruges måske malerisk om at sværdet drikker de dræbtes blod, men oversættes ofte om enten klingens eller spidsens af sværdet, og derfor 'skarpt sværd'. Der er også fundet sværd, hvor skæftet er formet som et løvehoved med åben mund, og tanken derfor være at stikke sværdet i til skæftet, og dermed 'hugge dem blodigt ned

med sværd'. Se hertil Hartley (74).

⁸ Her er *ʔēš ʔlōhīm* 'Guds ild' ikke knyttet til svovl som i Sodoma (1 Mos 19,24). Meteornedslag er for sjældne og forklarer næppe brandene. Den naturligste forklaring er voldsomme lynnedslag (4 Mos 11,1-3; 16,35; 26,10. 2 Kong 1,10-14. Hartley, 76). Andre muligheder vil være spekulative.

nøgenheden for det ufødte foster med nøgenheden, når den afdøde kun svøbt i et ligklæde stedes til hvile i en gravhule.⁹

1,21 Det Allervigtigste i fortællerens karakteristik af Job er dog, at trods disse ulykker synder Job slet ikke. Hans konklusion er meget tydeligt, at Job *tillagde ikke Gud noget forkert* (*nātan tiḫlā^h lē*, ordret 'give en ... ?'). Ordet *tiḫlā^h* bruges kun en enkelt gang mere om Gud, der ikke finder noget forkert hos et menneske (Job 24,12), og så om de forkerte ting hos profeterne i Samaria (Jer 23,13). I Job 6,6 bruges det beslægtede adjektiv om noget smagløst, som ikke er krydret med salt. Måske har fortælleren bevidst valgt et vagt ord, der ikke fastlåser vurderingen af Jobs fejl på forhånd. Under alle omstændigheder forbliver Job uangribelig og gudfrygtig. Han som Guds tjener bestået sin første test med de umenneskelige materielle og personlige tab.

Anden scene i Himlen (2,1-7a). Den næste hoveddel fortsætter samme mønster som tidligere, ved at Satan igen møder op hos Gud og udfordrer ham på, om et menneskes gudsfrygt er mulig. Igen forhøres Satan (2,2a) og dennes ophold på jorden forklares (2,2b). I

næste ordveksling bebrejder Herren Satan, at han blev Jobs modstander (2,3), men Satans modangreb er ønske at kunne ramme Job personligt (2,4-5), og det tillader Herren. Testen af Job går nu fra materielle og personlige tab til fysisk, psykisk og åndelig lidelse.

Job 2,1-6

^{2:1}Derpå indtraf dagen hvor Guds sønner kom for at træde frem for HERREN, og Satan kom også midt iblandt dem for at træde frem for HERREN. ^{2:2}Da sagde HERREN til Satan: »Hvor kommer du fra?» Satan svarede HERREN: »Fra at undersøge på jorden og færdes på den.« ^{2:3}HERREN sagde til Satan: »Har du været opmærksom _ på min tjener Job? For der er ingen som ham på jorden. Han er uangribelig, retskaffen og gudfrygtig og han undgår det onde. Han holder stadig fast i sin uskyld selv om du satte mig op imod ham for uden grund at ødelægge ham.« ^{2:4}Men Satan svarede HERREN: »Hud for hud! Alt hvad en mand har, vil han give for sit liv! ^{2:5}Ræk derimod din hånd ud og angrib hans knogler og hans kød! Mon ikke han så vil forbande dig op i dit ansigt?» ^{2:6}HERREN svarede Satan: »Se, han er i din hånd. Dog, hans liv _ skal du skåne!«

kan være fordi dannelsen af et foster i mors liv (Sl 139,13) beskrives sin en sammenfletning i jordens dyb (Sl 139,15), så to billeder flyder sammen (Clines, 36-37)

Boks 7 Argumentationen i 2,1-6

2:1	0	Guds sønners ankomst
	2	og Satan kom også
2:2	3	HERREN sagde til Satan:
	5	»Hvor kommer du fra?»
	4	Satanen svarede HERREN
	7	»Fra at undersøge på jorden«
2:3	3	HERREN sagde til Satan:
	5	»Jobs stadig gudfrygtig
	8	Din skyld at jeg er modstander.«
2:4	4	Satanen svarede HERREN
	6	»Man vil ofre alt for sit liv
2:5	7	Dødssyg vil ikke lovprise Gud
2:6	3	HERREN svarede Satan:
	4	»Job i din magt, må ikke dø

2:1-3a Første del af fortællingen er næsten identisk med den tidligere himmelscene. Derfor er det de små ændringer, der skal vise læseren de betydningsfulde forskelle i de mange gentagelser. Denne gang fremhæves at Satan også kom *for at træde frem for HERREN* (2,1), sikkert for at fokusere på, at han skal stilles til regnskab. Den første ordveksling mellem Gud og Satan er identisk (2,2-3a). Intet er ændret i beskrivelsen af Jobs gudsfrygt, men nu tilføjer Gud, at Job *stadig* – menneskeligt set stik mod al forventning – *holder fast* i sin *uskyld* (*tummātō*; 2,3). Dette sjældne navneord er beslægtet med det mere udbredte adjektiv *uangribelig* (1,1,9), og det bruges

nogle få gange og mest i Jobs Bog for at beskrive hans moralske integritet (2,9; 27,5; 31,6a. Ordsp 11,3). Herren angriber så Satan for, at han har givet ham tilladelse til af foretage et angreb på Job helt *uden grund* (*hinnām*).¹⁰

2,3b Den egentlige udfordring er dog at forstå og oversætte den nye og betydningsfulde tilføjelse, at Herren bebrejder Satan, at han *satte mig op imod ham*. Det hebraiske verbum *swt* kan bruges om at føre nogen bort fra Gud ved at vildlede dem (5 Mos 13,7. 1 Kong 21,25. 2 Krøn 21,1) eller blot manipulere nogen politisk som en forførelse (2 Kong 18,32/Es 36,18). Det kan dog også positivt bruges om at overbevise nogen om at opfylde et ønske (Jos 15,18. Dom 1,14. 2 Krøn 18,2) og om Guds tilskyndelse til en god gerning (1 Sam 26,19). I Jobs Bog spilles der på begge betydninger, for Job 36,16 handler om den positive tilskyndelse, mens Job 36,18 handler om den negative forførelse. Formuleringen på hebraisk er her sprogligt den samme som i 1 Sam 26,19 og det taler for at Gud positivt lader sig overbevise. Oversættelsesvalget vil dog afhænge både af læserens gudssyn og hans læsning af dramaet i Jobs Bog, altså af, om Gud kan forføres til noget ondt, eller Gud som i Jak 1,13

⁹ Forklaringer er ikke at livmoderen blev forstået som en Moder Jord, eller at dertil (*šāmā^h*) var en eufemisme for Sheol, men

¹⁰ Stilistisk overraskende bruges adverbiet *hinnām* nu ikke i den sjældnere betydning "forgæves" (Job 1,9. Ez 6,10; 14,23).

Oversættelsen med "uden begrundelse" eller "uden at have fortjent det" passer en række andre steder (1 Sam 19,5. 1 Kong 2,31. Sl 35,7,19; 69,5. Ordsp 26,21).

bevidst vælger at gå ind i en konfrontation. Verbet *ødelægge* (*bls* i piel) har måske i grundbetydningen en nuance af at sluge nogen, og det er ofte den måde Satanens ellers omtales i Bibelen, fordi han fører folk i fortabelsen (se også 8,18 og 10,8).

2,4-6 Satanens lader det dog ikke blive med en pointsejr til Gud. I stedet udfordrer han Gud til at sætte nye og mere skrappe betingelser op for duellen om Jobs guds frygt, for hvis Job på sin egen krop mærker lidelsen, vil han give op. *Hud mod hud!* (*šōr bʾšad-šōr*) er umuligt at oversætte med sikkerhed.¹¹ Det kan være en fast vending om noget for noget i forhold til testen af Job. I Satanens optik er det sådan, at hvis Gud ikke længere skåner Jobs egen person, afsløres hulheden i Jobs guds frygt. Hvis han kan leve med tabet af dyr og andre menneskers liv, men ikke med egen personlig sygdom, er det ikke en sand tillid i frygt af Gud. Mennesket er en egoist og vil opgive alt *for sit liv* (*bʾšad-*

naššō),¹² og når det er på spil, vil Job forbande Gud (jf 1,11.21).¹³ Gud går ind på denne test og overgiver Job i Satanens hænder på én betingelse: hans liv *skal du skåne* (*šmōr*, ordret 'bevar!').

Job 2,7-10

^{2:7}Satan gik væk fra mødet med HERREN og slog Job med ondartede bylder fra fodsål til isse. ^{2:8}Han fik fat på et potteskår for at han kunne skrabe sig med det mens han sad i asken. ^{2:9}Hans hustru sagde til ham: »Holder du endnu fast ved din uskyld? Forband Gud og dø!«^{2:10}Men han svarede hende: »Det er som en tåbelig kvinde du taler. Når vi tager imod det gode fra Gud, skulle vi så ikke også tage imod det onde?« I alt dette syndede Job ikke ved at der kom et forkert ord over hans læber.

Jobs fysiske lidelser (2,7-10). Satanens anden mulighed for at gå i duel med Gud effektueres straks da Job rammes af alvorlig sygdom. Denne gang er det en

dialog mellem Jobs hustru og ham selv. Hun talerøret for Satanens (2,9), mens Job som tidligere fastholder at man må tage både det gode og det onde af Guds hånd (2,10).

Boks 8 Argumentationen i 2,7-10

2:7	2	Satan ramte Job med sygdom
2:8	5	Job forsøger at lindre sin smerte
2:9	6	Jobs hustru sagde til ham:
	8	»Lovpris Gud og dø
2:10	7	Han svarede hende:
	8	»Vi får godt og ondt af Gud«
	4	Job syndede ikke mundtligt.

2:7-8. Satanens forlader mødet med Herren og rammer straks Job med en ondartet byldeplage fra top til tå (1,7) og dermed går det hårdt ud over Jobs hud (2,5; sml. 18,13; 19,20; 30,18). Her bliver der ikke som tidligere i 1,13-19 opbygget en spænding omkring resultatet, mens rapporterne løbende kommer ind. Denne gang skal Job heller ikke sørge over de andre (1,20a). Han skraber sig med et potteskår, sikkert for at mildne byldernes kløen, eller med den græske oversættelses fortolkning for at fjerne pus fra sårene. Han sidder også midt i *asken* (*ʾēfer*), der meget vel kan være asken hjemme i huset ved ildstedet, hvor han opholder sig sammen med sin kone. Det er ikke noget problem at de tre besøgende senere kan få øje på ham

på afstand (2,11), for han kan i mellem-tiden sagtens være flyttet ud i skyggen udenfor huset og sidde der på jorden (2,13). Han bruger senere denne virkelighed som billede på sin lidelse, for han er *blevet som støv og aske* (30,19). Hyppigt fortolkes *støvet* dog gennem en række mellemregninger sådan, at Job sidder ensom som en udstødt eller i selvvalgt eksil uden for byen på den skraldeplads, hvor byens affald blevet båret ud og brændt af til aske (Clines, 49–50). I så fald er østens rigmand nu havnet på byens losseplads!

2:9-10 Jobs kone er til stede og ser sin mands ubærlige lidelse, men forstår ikke hvordan han kan stadig kan holde fast ved den *uskyld* (2,3), som Gud fremhæver, og hun opfordrer ham i stedet til at opgive ethvert håb om, at Gud vil redde ham fra døden. I stedet sætter hun ord på Satanens forventning om, at selv en Job vil forbande Gud under svær sygdom med livet som indsats (2,5).¹⁴ Job afviser hende helt kontant som *tåbelig* (*nāwāl*) og dermed som en af hans modstandere (30,8), en gudsforræger (Sl 14,1) og en der spotter gudfrygtige (39,9). Positivt belærer Job hende om, at den der tager imod det gode fra Gud, må også tage imod det onde. Denne gang er fortællerens dom over Job mere tydelig end i (1,22): *I alt*

¹¹ *šōr bʾšad-šōr* 'hud for hud' kan referere til retfærdig tuskhandel, så samme skind skal koste det samme, og her da, at der skal være lige vilkår for opgøret, eventuelt som en talemåde for et krav om hudløs ærlighed. Det kan også være tænkt mere konkret fysisk om at skrælle det ene lag hud af efter det andet, så helbredet gradvist forværres, men i bogen er det kun de tre besøgende, der forværrer situationen. e. Det handler næppe om et proportionalitetsprincip i lys af øje for øje princippet i 2 Mos 21,23–25,

så lidelse vil afsløre sandheden i guds frygten (så langt Clines, 43–45, men se også Andersen, 95 og Hartley, 81).

¹² En anden mulighed er at oversætte *bʾšad* med 'ind til, med undtagelse af sit liv' (Balentine, 61).

¹³ Hvis *brk* oversættes i den normale betydning af ordet, må det være en sarkastisk hån: som en sarkastisk hån af Gud: 'Så skal han virkelig lovprise mødet med dig!' (se (1,5 og 11).

¹⁴ Uden omtolkning af *brk* ville konens bemærkning ligesom Satanens i 2,5 være en

sarkastisk hån af Jobs guds frygt: *Lovpris Gud og dø!*

dette syndede Job ikke ved at der kom forkerte ord over hans læber (ordret *lō²-hātā²...* *bišfātā^w* 'syndede ikke ... i hans læber'). Hvor Job 1 handler om, hvad Gud kan tillade, handler Job 2 derfor om, hvordan Job helt verbalt reagerer. Og han bevæger sig fra døden som en realitet i syndefaldets verden (1,21) til nu at fokusere på Guds handlinger i forhold til personlig lidelse.

Job 2,11-13

^{2:11}Jobs tre bekendte hørte om alt det onde der var kommet over ham, og kom, hver fra sit sted: Elifaz fra Teman, Bildad fra Shua og Sofar fra Na'ama. De aftalte sammen at tage hen for at vise ham medfølelse og for at trøste ham. ^{2:12}Men da de på lang afstand fik øje på ham, kunne de ikke genkende ham. De brast i gråd, rev flænger i hver sin kappe og kastede støv op i luften over deres hoveder. ^{2:13}De satte sig på jorden hos ham i syv dage og syv nætter, og ingen talte et ord til ham, for de så at hans smerte var meget stor.

De tre bekendtes tavshed (2,11-13).

Afslutningen på fortællingen er ikke en sammenfatning af det forudgående forløb men mere en anledning til at

introducere aktørerne i den kommende konflikt. Handlingsforløbet er, at tre bekendte opsøger Job for at trøste ham (2,11), men de opdager, at hans sygdom er alvorligere end forventet (2,12), og sidder så tavse hos ham en uge (2,13).

Boks 9 Argumentationen i 2,11-13

^{2:11}	1	Jobs tre bekendte kommer for at trøste
^{2:12}	2	De sørger over ham
^{2:13}	3	De sidder tavse i syv døgn

2,11 Abrupt fortsætter fortællingen med at introducere *tre bekendte*.¹⁵ Den giver ingen yderligere baggrund om deres tidligere relation til Job og nævner dem kun ved navn og oprindelsessted, *Elifaz fra Teman, Bildad fra Shua og Sofar fra Na'ama* (Se Kontekst), så de er i alt fald ikke fra samme lokalitet. Intet i teksten tyder på, at de er Jobs nære venner eller kammerater. De *hørte* om rigmandens konkurs og alvorlige sygdom, så i bogens univers handler det om, at man i de allerøverste sociale lag i Østen er bekendt med hinanden gennem de mundtlige historier. I fortællingen indgår *hørte*, *kom* og *aftalte* i en kæde af fortællende verber i samme form (*wayyiqtol*-verb). De tre bekendte aftaler at tage hen for at vise deres medfølelse med Job og trøste ham.

Meningsmæssigt kan det sidste verbum også oversættes 'de havde aftalt', fordi de logisk set må have besluttet sig for rejsens formål, før de tog afsted. Hebraisk fortælling opererer ikke med sekvens i tid, men med opbygning af handlingsforløb, så en vigtig tidligere beslutning kan placeres til sidst for at blive fremhævet som det vigtigste. I de øverste lag kan man godt vise nysgerrig omsorg for taberne, men der er ikke langt til, at de kan blive ens værste fjender (f.eks. 6,27 12,4; 19,21).

2,12-13 Dramatisk beskrives nu, hvordan de tre besøgende bryder ud i gråd, river flænger i deres kapper og kaster støv over deres hoveder efter den normale skik ved datidens ligklager. Dermed udtrykker de sig helt anderledes end Job, der viser sorg, men ikke græder, men og i stedet tilbeder Gud (1,20). De sætter sig sammen med Job i syv dage uden at sige et ord – reelt mundlamme, fordi de ingen trøst kan give i denne situation. Med deres øjne ser læseren nu, *at hans smerte var meget stor*.

Samtalerne (Job 3-26)

Dialogunder med Jobs bekendte (3,1-26,14). Job 3-26 udgør den første store hoveddel i bogen. Den er opbygget meget regelmæssigt med indlæg af hver af de tre venner i tre runder, og hver gang får Job lejlighed til at svare, men i den tredje runde brydes dette mønster.

Jobs klage over sin fødsel (3,1-26)

Jobs klage i Job 3. Der bliver Job, der bryder tavsheden og dermed så også sætter gang i dialogen mellem ham og de tre bekendte. Det er en uhyre voldsom tale, hvor Job indædt beklager sig over, at han blev født. Han fantasierer over det søde liv som et dødfødt foster, mens han bare ikke kan se nogen mening i at skulle lide så meget som han lige nu gør.

Jobs urealistiske fantasier. Jobs indledende tale opdeles forskelligt, afhængigt af, om fortolkeren ser den indledende del som forbandelsesord. Essensen i Webs (126) forslag er, at Jobs klage er bygget op omkring to urealistiske fantasier eller forestillinger (3,2-19), der så følges op af en klage over den elendige virkelighed (3,20-26).

¹⁵ *rē^aḥ* kan bruges om en ven og arbejdsfælle (1 Mos 38,12. 1 Kong 16,11) eller bare en god ven (2 Sam 13,3), men også om en anden

som er nabo (2 Mos 21,18. 1 Sam 28,17. 2 Sam 12,11) eller den landsbyfælle, som vi ofte kalder vor næste (3 Mos 19,18).

Boks 10 Fantasier og klage i Job 3

Taler: Jobs foragt for dagen for sin fødsel (3,1)

Talen: Jobs klage (3,2-26)

A. Jobs urealistiske fantasier (3,2-19)

1. Tænk om jeg aldrig var født (3,2-10)
2. Tænk om jeg var født om foster (3,11-19)

B. Hvad er meningen med lidendes liv (3,20-26)?

Opbygningen af Job 3. På den baggrund består Jobs klage af en indledning og tre afsnit.

Boks 11 Jobs klage (3,1-26)

Jobs klage over at være født (3,1-26)

. F Job foragter sin fødsel (3,1)

. In Job svarede (3,2)

. 1 Foragten for sin undfangelses dag (3,3-10)

. 2 Drømmen om at være dødfødt (3,11-19)

. 3 Et forfærdeligt liv i lidelse (3,20-26)

Job 3,1-2

^{3,1}Herefter åbnede Job munden og udtalte foragt for sin egen dag. ^{3,2}Job svarede sådan:

Job foragter sin fødsel (3,1). Fortælleren (F) begynder med *Herefter åbnede Job munden* (3,1). Det er den eneste gang at denne formulering helt præcist bruges

om at begynde at tale. Paralleller i Dan 10,16, Sl 51,17 og Job 32,20 kan dog antyde, at det handler om "breaking of silence or dumbness" (Clines, 78), altså næsten som at gale op for fuld hals. Det kan være et led i at forberede læseren på det ganske overraskende, at Job nu *udtalte foragt for sin egen dag*. I traditionen er denne sætning blevet forstået sådan, at Job nedkalder en guddommelig forbandelse over denne dag, og endda som en gudløs handling, selv Job ikke forbander Gud (1,11; 2,5). Fortælleren bruge dog et verbum der ligger mere i retning af at bande over, mens guddommelig forbandelse udtrykkes med et helt andet verbum (1 Mos 3,14.19), og det kan også bruges om magiske forbandelsesriter (3,8).¹⁶ Fortælleren kobler desuden Jobs klage sammen med prologen ved at bruge udtrykket *sin egen dag* (*yômô*). Dermed skabes en forbindelse til hans sønners særlige festdag (1,4) og Guds dag for forhør (1,6; 2,1). Givet konsekvenserne af den ældstes *dag* (1,12) er det fuldt ud forståeligt, at Job opfatter dagen, da

således HALOT 1113). Verbet for guddommelig forbandelse (*ʔrr*) bruges interessant nok af Gud om slangen (1 Mos 3,14), jorden (3,17; 4,11; 5,25) og Kain/Kana'an (4,11; 9,25) der skal være forbandet (*ʔārār*), men når han lover fremover at undlade at ønske jorden forbandet bruges *qll* i piel (1 Mos 8,21), dvs. Gud vil ikke igen vise foragt for den.

skypumpen tog hans kære (1,19), som en forbandet dårlig dag. I det efterfølgende bliver det hurtigt klart, at Job ikke tænker på sin fødselsdag, men i stedet går helt tilbage til dagen for sin egen undfangelse, men ikke Gud selv. Jobs reaktion kan meget vel have inspireret Jeremias i sin klage over forfølgelse og fængsling (Jer 20,14-18).

3,2 Først nu bruges formulering som helt regelmæssigt indleder diskussionerne i Jobs bog: *Job sagde sådan* (*wayyaʿan ʔiyyôv wayyôʾmar* ordret 'og Job svarede og sagde'). Denne formulering er dog ganske overraskende, for den sidste, der har sagt noget i bogen er Job selv i et svar til sin kone, mens de tre besøgende har siddet stumme en hel uge. I tekstens univers betyder det da, at han svarer på deres tavse forfærdelse over hans svære lidelse (2,12-13).

Job 3,3-10

^{3,3}»Lad den dag blive slettet, da jeg blev født, og den nat nogen sagde: »En lille mand er undfanget!« ^{3,4}Denne dag, lad der blive mørke! Må Gud fra det høje ikke lede efter den, og intet lys skinne over den! ^{3,5}Lad mørket og det dybe mørke blive dens løskøber, en sky lægge sig hen over den! Lad formørkelsen af dagen forfærde den! ^{3,6}Denne nat, lad den sorte nat indtage den, lad den ikke glæde sig blandt årets dage, lad den ikke indgå i månedernes tal! ^{3,7}Se, lad denne nat blive

berøvet liv, ingen jubel lyde i den! ^{3,8}Lad dem som nedkalder forbandelser, forbande dagen; lad dem som er parate til det vække Livjatan! ^{3,9}Lad stjernerne ved dens morgendæmring formørkes, lad den vente på lys, men det findes ikke, og lad den heller ikke se morgenrødens frembrud! ^{3,10}For den lukkede ikke for åbningen af min mors mave, så den skjulte elendigheden for mine øjne.

Foragten for sin undfangelses dag (3,3-10). Job ønsker undfangelse og fødsel tilbage i mørket før indretningen af kloden ved skabelsens begyndelse (3,3-7. 1 Mos 1). Job tager afsæt i dagen for hans undfangelse (3,1). Han ønsker, at den forblev en nat opslugt af et dybt mørke (3,4-5) og at den aldrig blev til en dag (3,6-9). Det skal være en dag uden liv (3,7), så livet helt slukkes (3,8-9).

Boks 12 Argumentationen i 3,1-10

3:1	0	Jobs foragt for sin fødsel
3:2	1	Job svarede
3:3	3	»Gid dagen slettes
	7	da nogen sagde:
	8	»En mand er undfanget!«
3:4	5	Denne dag skal blive i mørke
3:6	6	Denne nat skal blive mørk
3:7	7	Denne nat skal blive uden liv
3:8	10	selv ved hjælp af religiøse kræfter
3:9	11	Lad kosmisk liv slukkes
3:10	9	For dagen gav liv til lidelse

3,3 Jobs tale indledes med, at han tænker tilbage til den dag han blev født, ja

¹⁶ Verbet *qll* har i qal betydningen 'være let' men i piel betydningen "to treat lightly, with contempt, curse" ifølge H. C. Brichto, *The Problem of "Curse" in the Hebrew Bible*, 118-199. Det er det modsatte af at ære sin far og mor (2 Mos 21,17). Dette verbum bruges i en række tilfælde af verbal eller praktiseret foragt (Dom 9,27. 1 Sam 17,43. 2 Sam 16,9-10, 19,22. Præd 7,22. Neh 13,25;

endog helt tilbage til undfangelses-tidspunktet. Det er naturligvis umuligt at få slettet en begivenhed som ligger årtier tilbage, så det er tydeligvis en meget poetisk udtrykt, men realistisk set helt umulig forestilling om at lade fortiden være ugjort eller fjerne det tidspunkt, hvor en kvinde bliver gjort gravid. Hans poetiske frihed kommer også frem ved at han som den eneste i GT knytter undfangelse sammen med skabelsen af *en lille mand* (gever)¹⁷ i stedet for det normale ord for mand (*ʾānāš*), eller bare et barn. Ordets betydning skifter ud fra konteksten, men Job forklarer senere at det ord kan bruges om en stakkels mand, for hvem hans vej er skjult (3,23). Eller med andre ord og sat på spidsen: måtte den dag blive slettet, hvor en sædcelle lagde kimen til et menneskes liv i et eksistentielt mørke! Selve tanken om at slette dagen for en mands undfangelse viser, at Job bevidst fabulerer om en helt utænkelig omgørelse af hans lidelses historie.

3,4-7 Derefter fortsætter Job med at ønske, at skabelseshistorien så sige at sætte i bakgear. Gud sagde, at der skulle blive lys (1 Mos 1,3), mens Job modsat ønsker, at der skal være mørke (1 Mos 1,2.5). Han bruger en række forskellige

ord for mørke, som senere vender tilbage i andre afsnit i bogen med fokus på mørke (3,3-7; 10,21-22; 12,22.25; 17,12-13; 23,17; 24,14-17; 28,3; 34,20-22). Ordet *šalmāwet* (Job 3,5) blev tidligere oversat med "dødsskygge" (Sl 23,4). I forskningen er der nu generel enighed om, at det skyldes en gammel græsk oversættelsesfejl, fordi skygge ikke er negativt i kulturen, og at ordet oprindeligt på hebraisk hed *šalmūt*. Ordet for sky (*ʿānānāʰ*) findes kun to gange (3,5. Jer 4,13) og vendingen *formørkelsen af dagen* (*kimʾrîrê yôm*) kun her og dens betydning er usikker.

og styrke (Job 38,3; 40,7; DCA 2:313). Det er et forholdsvist sjældent ord med 14 forekomster i Jobs bog ud af i alt 53 i blevet oversat med "Männlein" (Luther), "a man child" (KJV) og i nyere tid bare en "dreng."

Boks 13 Ord for mørke i Jobs Bog

laylā^h ḥōšex šalmāwet ʾōfel

nat	mørke	dybt	mørke	sort	nat
2:13					
3:3	3:4				
3:6	3:5	3:5		3:6	
3:7					
4:13					
5:14	5:14				
7:3	10:21	10:21			
		10:22		10:22	
	12:22	12:22			
	12:25				
	15:22				
	15:23				
	15:30	16:16			
17:12	17:12				
	17:13				
	18:18				
	19:8				
20:8	20:26				
	22:11				
	23:17			23:17	
24:14	24:16	24:17			
	26:10				
27:20	28:3	28:3		28:3	
	29:3				
30:17				30:26	
33:15					
34:20	34:22	34:22			
34:25					
35:10					
36:20	37:19				
	38:19	38:17			

Med en række forskellige billeder ønsker Job, at Gud ikke vil finde dagen i dette mørke, at lyset ikke må skinne er og at mørket vil købe den fri fra lyset.

Denne nat skal ikke *glæde sig* over at kunne indgå i den faste cyklus af måneder og år (1,6. 1 Mos 1,14-15). Ønsket om at denne nat skal blive *berøvet liv* (*galṁūd*; 3,7) formuleres med et sjældent ord, der bruges om Zion som en barnløs kvinde (Es 49,21), om den gudløses flok (Job 15,34) og om en udtørret ørken (Job 30,3). Her svarer ønsket derfor til at få afviklet den tredje dag i skabelsen (1 Mos 1,11-12). Igen handler det om at natten skal berøves glæden, her *jubel* (8,21; 20,5; 33,26), over et nyfødt barn.

3,8 Urealismen i Jobs foragt for sin undfangelse når nye højder, når han tyr til forestillinger i samtidens religion. Først nævner ham dem, der *nedkalder forbandelser* ved at bruge besværgelses-formularer. Verbet *qbb* bruges også af Elifaz (5,3) og typisk af en seer som Bileam (4 Mos 22,11.17; 23,8.11.25.27; 24,10). Det virkelighedsfjerne i forestillingen – i hvert fald i en bibelsk kontekst – kommer dog frem, når han forestiller sig, at en magiker kan *forbande dagen*. Her bruger han nemlig verbet *ʾrr* 'forbande', som fra 1 Mos 3,14 og fremad er den normale gløse for guddommelig forbandelse som udtryk for afstraffelse. Det sidste skridt er, at

¹⁷ Ordet *gever* bruges om en mand i modsætning til en kvinde (Jer 31,22. Ordsp 30,19) eller Gud (Job 4:17) og kan være forbundet med både barnløshed (Jer 22,30)

han benytter sig af myto-poetisk sprogbrug.¹⁸ Hvis nogen er *parate* – vel i virkeligheden tør det – kan de *vække Livjatan* (Sl 74,14; Isa 27,1). Dette væsen bruges som den poetiske modstander, som Gud har fuld kontrol over (Job 40,25 og Sl 104,26). Verbet *vække* (*šwr*) bruges normalt i bønnerne om at få Gud til at handle (Sl 35,24; 59,4) og den specifikke form *šōrēr* om at vække dødnige (Sl 14,9) og opildne nogen (Zak 9,13). Verbet anvendes her i et flot lydigt ordspil på det forudgående verbum for 'forbande' (*ʔrr*). Verbet tages op igen af Gud i den afsluttende argumentation (Job 41,2). Job er således nu helt ude i det ekstreme, for hvordan skulle et mytisk væsen kunne rulle undfangelsesdagen tilbage, endsige da gøre noget godt?¹⁹

3,9 Denne tankegang fører Job nu helt ud på det kosmiske plan med et ønske om at undfangelsesdagens nat aldrig udsættes for morgenens dagslys. Det skildres i tre faser hen imod morgengry (Andersen, 112). Nattens sidste stjerner før dæmringen skal bringes tilbage til mørket, det skal ikke begynde at lysne

og solens stråler må ikke blive synlige ved *morgenrødens frembrud*, som her poetisk kaldes dens 'øjenlåg' (*šafšappīm*).

3,10 Hele forestillingen om at undfangelsens nat skal forsvinde, begrundes nu. Den klandres for, at den ikke lukkede for *åbningen af min mors mave* (ordret *daltē viṭnī* 'dørene til min mave'). Her må det være en poetisk omskrivning for åbningen af skeden med dens skamlæber under fødslen, hvilket næppe er muligt, når den først er gået i gang. Derefter kommer så Jobs egentlige begrundelse i klartekst. Hvis han ikke var blevet født, ville han ikke skulle se på *elendigheden* (*sāmāl*). Dette ord kan være svært at oversætte helt præcist, hvis man vil tilstræbe en konkordant gengivelse. I anden visdomslitteratur bruges det om møje og slid (Præd 1,3; 2,10-11.18-22 osv.). Her hvor det første gang bruges om den nye virkelighed efter fødslen, er livets generelle elendighed med møje og slid mere relevant end en betydning i retning af lidelse, og en fødende kvindes smerter (Andersen, 112) rammer slet ikke præcist nok. Det er også mere oplagt, at

det er elendighed der spirer frem fra jorden (5,6), og at ethvert menneske fødes til den (5,7), fordi ethvert menneske er næppe født specifikt til lidelse fra fødslen. I andre tilfælde kan elendigheden sagtens omfatte lidelse, som det der undfanges af uret (4,8; 15,35), martrer hver eneste nat (7,3) og helst skal glemmes (11,16).

Job 3,11-19

^{3:11}Hvorfor døde jeg ikke fra mors liv af, kom ud af hendes mave og udåndede?

^{3:12}Hvad er grunden til at knæ tog imod mig, og hvad er bryster at jeg skulle die?

^{3:13}For så havde jeg nu lagt mig, været stille, og havde sovet, og det ville have givet mig hvile, ^{3:14}sammen med konger og landets rådgivere, der bygger ruiner til sig selv, ^{3:15}eller med ledere, der har guld, og som fylder deres hus med sølv. ^{3:16}Eller var jeg blot som et dødfødt foster der skjules, som de spædbørn der ikke ser lyset. ^{3:17}Dér holder de ugudelige op med deres uro, og dér hviler de afkræftede.

^{3:18}Fangerne slapper af med hinanden, de hører ikke slavepiskerens stemme.

^{3:19}Små og store er lige dér, og en slave er fri for sin herre.

Drømmen om at være dødfødt (3,11-19). Det næste afsnit indledes af det klagende *Hvorfor*. Hvis undfangelsens dag ikke kan slettes, kunne man jo være død under fødslen (3,11-12). I så fald ville han være blevet stedt til hvile sammen med konger, rådgivere og ledere (3,13-

15), men også spædbørn (3,16), de onde (3,17) og fanger og slaver (v 18-19), og der er der fuldkommen ro (3,18). Jobs temmelig forskruede forestilling er da, at det er bedst at få hvile som et dødt foster (3,13), for i graven er der endelig ingen forskel på folk (3,17-19).

Boks 14 Argumentationen i 3,11-19

^{3:11}	14	<i>Hvorfor døde jeg ikke under fødslen?</i>
^{3:13}	7	For så havde jeg hvile
^{3:14}	10	sammen med magthavere
^{3:16}	6	Eller var et dødfødt foster
^{3:17}	7	I graven intet oprør
^{3:19}	8	Alle er lige dér,

3,11-12 Med det klagende *Hvorfor ... ikke* flytter fokus nu fra tiden for undfangelsen af en lille mand til et ønske om at *dø fra mors liv* (*mērehēm*). Ofte opfattes det som om det så sker allerede i livmoderen. Vendingen kan dog her godt være brugt om situation lige efter fødslen (Es 46,3. Sl 22,11; 58,4; muligvis også i Jer 1,5; 20,17). Han ønsker da at dø under fødslen, når babyen er kommet ud af mors *mave* (*betēn*), og først senere taler han om fostertilstanden (Job 3,16). Dette ord gentages fra afslutningen af det forudgående afsnit (3,10) og forbinder de to afsnit. Et par nye spørgeord er knyttet til selve fødslen, fra babyens vej fra moderens *knæ* og til *hvad er bryster* (*ūmah-ššādayim*). Retorisk set er tanken den, at oplevelsen af at die modermælk for første gang

¹⁸ Se den omfattende faglige diskussion hos Clines (86–87), der afviser at ændre dag til havguden Yam og også fremhæver, at Lotan skulle besejres modsat forestillingen om Leviatans positive rolle her. Det myto-poetiske sprog uddybes af Elmer Smick, "Mythology and the Book of Job," JETS 13 (1970): 101–8, og "Another Look at the

Mythological Elements in the Book of Job," WTJ 40 (1978): 213–28.

¹⁹ Det er tydeligt, at "Job does not believe such things are possible, but so intense is his suffering that, were anyone able to end it by obliterating the day he was born, he wishes they would do so" (Webb, 128).

næppe er et godt nok plaster på hans nuværende elendigheds sår?

3,13-15 Job forestiller sig nu dødens søde søvn som det at lægge sig til at sove og finde hvile (3,13). Hans tanker om denne tilstand er ikke, at han, der engang var jordens rigeste mand, men nu er gået konkurs og isoleres, kan håbe på det skønne liv sammen med herskere efter sin død.²⁰ I første omgang skal han nemlig der hvile sammen med magthavere og rådgivere, der bygger på *ruiner til sig selv* (3,15), og rådgivere, der tager sig godt betalt – de er ikke et hak bedre i livet efter døden. Beskrivelsen af *zāhāv lāhem* 'guld for-dem' (3,14) kan i denne kontekst med egoistiske ruinbyggere godt læses som det at hobe guld op 'til sig selv'. I så fald er det måske ikke så positivt at de fylder deres hus op med sølv i stedet for med mange børn, som Job gjorde? Hus (*bayit*) ser dog også ud til at kunne bruges om tilstanden i Sheol (Job 17,13), altså i graven, og dermed kan der være tænkt på et mausoleum, som den afdøde så får fyldt med kostbare gravgaver.

3,16-19 Derefter intensiverer Job sine overvejelser ved at gennemtænke et alternativet til at dø under fødslen (3,11):

Eller var jeg som et dødfødt foster (3,16). Det ser aldrig lyset (Sl 58,9), men er dog lykkeligere end en rig, der aldrig får nok, særligt hvis han ikke får en grav (Præd 6,3). Trøsten for Job er, at *dér* (Job 3,17) i døden holder de ugudelige op med deres *uro* (*rōgez*), der piner Job (3,26; 14,13), og dette ord står tydeligvis i kontrast til den *afkræftedes* hvile. En tilværelse i hvile uden uro kan meget vel eksemplificeres ved at *fangerne* slapper af sammen (3,18), uden stønnen (Sl 79,11; 102,21), og de er fri for *slavepiskerens* kommandoer (2 Mos 3,7). Alle er lige (3,19), og slaven er endelig *fri for sin herre*.

Job 3,20-26

^{3:20}Hvorfor giver han lys til en elendig, og liv til dem som har bitter nød i sjælen? ^{3:21}Til dem der venter på døden, men den er der ikke? Til dem som graver efter den mere end efter skjulte skatte? ^{3:22}Til dem som glæder sig med fryd, og som jubler når de finder graven? ^{3:23}Til den lille mand hvis vej er skjult, og som Gud har spærret inde? ^{3:24}For mine suk fylder mere end mit daglige brød, og mine brøl buldrer frem som vand. ^{3:25}For jeg er ræd for rædslen, den er kommet over mig, og det jeg gruede for, kommer

distress", og en forestilling om en hypotetisk tilstand: "if only Sheol were a place of unsullied bliss, and I could have gone there directly from the womb ..." (Webb, 129).

til mig. ^{3:26}Jeg er ikke faldet til ro og ikke blevet stille; jeg har ikke fundet hvile, og uroen er kommet.«

Et forfærdeligt liv i lidelse (3,20-26).

Det sidste afsnit indledes også af *Hvorfor* (3,20; sml. 3,11). Nu beskriver Job manglen på lys og liv som grunden til sin dødsdrift, for han har ingen udvej (3,23). I stedet må han sukke som ofrene for fangepiskere (3,24; 3,18), og han lever nu uden hvile, fuld af uro (3,26; 3,17).

Boks 15 Argumentationen i 3,20-26

3:20	5	HvorforGuds lys og liv til lidende,
3:21	9	Til dem længes efter døden,
3:23	7	Til manden uden udvej
3:24	6	Formine suk fylder alt
3:25	8	Forjeg skælvede i rædsel
3:26	7	Jeg kan ikke falde til ro

3,20-22 Med det nye klagende *Hvorfor* tager Job igen fat på konklusionen fra første afsnit om at undgå at se *lyset* (3,20; 3,9) før morgendæmringen, der jo skulle skjule hans *elendighed* (3,10). Her bruger han adjektivet *en elendig* (*sāmēl*) eller forpint, der ellers kan bruges om en arbejder (Dom 5,26) og hyppigt om den, der slider (Præd 2,18 og fremad). Lyset spiller også en rolle i det andet afsnit (3,16). At Gud giver *lys* sammenstilles her med at han giver *liv*, men hvorfor skal denne gave gives til en, der har en *bitter nød i sjælen* (ordnet *mārē nāfeš* 'bitre i henseende til sjæl')? Det er et udtryk som Job anvender flere gange (7,11; 10,1; 21,25), og som også

bruges både af den bedrøvede Hanna (1 Sam 1,10) og af den dødssyge kong Hizkija (Es 38,15). Ordvalget leder også tanker hen på stakkels Noomi, der vender hjem som enke uden mand og børn (Rut 1,21). Her beskriver Job denne tilstand som forgæves at vente på døden og at opsøge den, som om man var på skattejagt (Job 3,22).

3,23 Temaet er stadig dem, som Gud giver noget uønsket, men nu skifter det til den *lille mand*, der mod sin vilje blev undfanget (3,3). Her skærpes nu angrebet på Gud for at tillade, at der gives liv til et menneske, hvis *vej er skjult* (3,23), og denne uforståeligt skjulte vej optager Job helt til det sidste (31,3). Og endnu værre er, at Gud har sørget for at få ham *spærret inde*, ligesom et hav, der sættes grænser for (38,8). Job oplever bestemt ikke længere at være *beskærmet* af Gud (1,10), og han ved jo ikke, at Gud har lagt en begrænsning på Satanens magt. Tanken om indespærring findes også i 19,8.

3,24-25 Virkeligheden er nu hans kontinuerlige *suk* (3,24), som vi kender fra salmisternes bønner (Sl 6,7; 31,11; 38,10; 90,9), og som lyder sammen med fangernes stønnen (Sl 79,11; 102,21). Han sammenligner disse udbryd med løvernes *brøl* (4,11) og beskriver lyden som vandmasser der *buldrer frem*. Med litterær styrke beskriver Job sin dybe angst gennem samme nomen og verbum

²⁰ Clines (92–95) argumenterer overbevisende imod forestillingen om at billedet af Sheol her er positivt. Hvis det skulle være et foreløbigt positivt syn på Sheol, som senere skifter, er udtryk for "his extreme

i *jeg er ræd for rædslen* (pāḥad pāḥadī). Han *gruede* (9,28) for at det ville komme, og det kom. Han kan ikke få ro, blive stille og finde hvile (3,26), som han ellers fantaserede om at han ville kunne som en død baby (3,13), og nu undgår han selv ikke de ugudeliges *uro* (3,17).

Første runde (4,1-14,22)

Angrebene begynder. Nu begynder første runde af de tre bekendtes angreb på Job (4,1-14,22). Jobs klage over at være blevet undfanget til en så forfærdelig rædsel (3,25) og hans ekstreme og desperate dødsdrift fører til en kæde af eskalerende reaktioner med angreb og modangreb i bølge efter bølge.

Første samtale Elifaz-Job (4,1-7,21)

Elifaz' første svar (4,1-5,27).

Elifaz' første tale i Job 4-5. Den første taler som reagerer på Jobs klage er Elifaz. Han nævnes som den første af de tre (2,11) og taler nu også først, formodentlig fordi han er den mest prominente af de besøgende, og han taler også længere end de andre. Elifaz lægger ud i en stil, der er afdæmpet og trøstende. Han begrundes sit budskab til Job med en spiritualistisk eller okkult oplevelse, som skal forklare, at intet menneske kan få ret i forholdet til Gud, men hvis det omvender sig, vil alt blive godt.

Boks 16 Elifaz-Job (4,1-7,21)

- . 1 Første runde (4,1-14,22)
- . . 1 Første samtale Elifaz-Job (4,1-7,21)
- . . . 1 Elifaz' første svar (4,1-5,27)
- In Jobs tillid til guds frygt (4,1-6)
- 1 Gengældelseslæren (4,7-11)
- 2 Fortællingen om et syn (4,12-21)
- 3 Et råd til Job (5,1-27)
- 1 Må det gå tåben dårligt (5,1-7)
- 2 Fordelen ved at søge Gud (5,8-16)
- 3 Guds gode irettesættelse (5,17-27)
- . . . 2 Jobs første svar til Elifaz (6,1-7,21)
- In En undskyldning for talen (6,2-3)
- 1 Et forsvar for klagen (6,4-13)
- 2 Et angreb på vennerne (6,14-30)
- 3 En klage (7,1-21)
- 1 Søvnløshed og sygdom (7,1-6).
- 2 Nøden bør motivere Gud (7,7-16a)
- 3 Skån mig for Guds test (7,16b-21).

Job 4,1-6

^{4:1}Elifaz fra Teman svarede da: ^{4:2}»Hvis man nu prøver med et svar til dig, kan du så holde det ud? Men at stoppe en tale, hvem vil kunne det? ^{4:3}Se, du har retledt mange og styrket de svage hænder. ^{4:4}Med din tale har du rejst den snublende op, og du har styrket de vaklende knæ. ^{4:5}Men nu kommer det til dig selv, og du kan ikke holde det ud, det rammer dig, og du er grebet af angst. ^{4:6}Er ikke din guds frygt din tillid, dit håb, er det ikke din uskyld i levevis?

Tvivl om Jobs guds frygt (4,2-6). Elifaz begynder med at tage hensyn til Job og vise forståelse for ham og endda rose ham, før han betvivler Jobs guds frygt.

Boks 17 Argumentationen i 4,1-6

^{4:1}	0	Da svarede Elifaz fra Teman:
^{4:2}	2	»Det er umuligt at tie
^{4:3}	3	Ros til Job for hans hjælp til andre,
^{4:5}	6	men sig selv kan han ikke hjælpe
^{4:6}	7	Hvad er Jobs guds frygt?

4,2 Elifaz begynder sin tale yderst forsigtigt ved at udnytte sprogets høflighedsformer. Han spørger, om det er i orden, at han tager ordet (*dāvār*), her i betydningen at give et *svær* på Jobs klage. Han viser empati for den lidendes situation ved at han blot forsigtigt *prøver* at sige noget, og han kan være bange for, at Job ikke kan *holde det ud*. Verbet *lʾh* bruges om at kunne holde ud at drikke vandet fra Nilen (2 Mos 7,18), men også om, at Gud vil finde sig i hul religiøsitet (Es 1,14), eller at Akaz sætter ham på prøve (7,13), hvad Elifaz jo nu kommer til at gøre. Undskyldningen lyder som om det desværre er umuligt *at stoppe en tale*, når den nu må og skal holdes. Ordet *millāh* 'tale' bruges om længere indlæg, ofte poetiske, og det kan være en spottevis (Job 30,4). Formuleringen kan være bevidst tvetydig, så Elifaz under en maske af høflighed antyder, at det er umuligt at stoppe Jobs spottende ord?

4,3-5 Et andet træk i at vise høflighed er at rose nogen. Elifaz taler anerkendende om Jobs åbenbart velkendte og gudsfrygtige indsats for at vejlede mange og støtte de svage (4,3). Denne omsorg

for andre bliver senere en del af Jobs eget forsvar mod hans bekendtes anklager (29,11-16). Job gjorde det med *tale* (*millā^h*, 4,4), som kunne hindre den snublende i at falde, men når det rammer ham selv, kan han ikke udholde det (4,5; 4,2). Effekten af at tale sådan til Job er da at bebrejde ham, at han ikke magter at tage sin egen medicin. I stedet er *han grebet af angst* (*bhl*), et verbum der kommer i centrum senere i bogen og er det i salmer (21,6; 22,10; 23,15-16. Sl 6,3-4.11).

4,6 Derefter kommer pointen i to retoriske spørgsmål, som forudsætter at det forholder sig sådan. Det første angår hans *guds frygt* (*yirʔā^h*), som Gud jo fremhæver (1,8; 2,3), mens Satan betvivler den ved hans første møde med Gud (1,9). Job har ikke selv brugt dette ord om sig selv, men vist den i praksis. Elifaz kalder det for hans *tillid* (*kislā^h*), et ord der i GT bruges én anden gang om 'dumhed' (Sl 85,9), og derfor kan have nuancen af dumme indstilling. Det andet spørgsmål angår hans *håb* og er formuleret noget kompliceret på hebraisk, men kan gengives som *er det ikke din uskyld i levevis* (*derek*, ordret 'vej'), altså Jobs personlige moral.²¹ Ved det andet møde med Satanen fremhæver

Gud direkte, at Job fastholdt sin *uskyld* (2,3), og hans uangribelige og fuldkomne livsførelse (1,1) er da også bogens afsæt til skildringen af Job. Elifaz ser ud til at trøste Job med, at en der angribelig ingen grund har til frygt, men det kan også læses som en kritik af en tåbelig selvretfærdighed.

Job 4,7-11

^{4,7}Husk dog: Hvem er den uskyldige som er gået til grunde? Og hvor er retskafne blevet udryddet? ^{4,8}Sådan som jeg selv har set, vil de som pløjer med uret og sår elendighed, selv komme til at høste den. ^{4,9}De går til grunde uden Guds åndedræt og fortæres under hans vredes Ånd ^{4,10}Løvens brøl, den unge løves knurren og løveungernes tænder er forsvundet. ^{4,11}Løven omkommer af mangel på bytte, og løvindens unger spredes.

Gengældelseslæren (4,7-11). Elifaz formulerer nu sit anliggende ud fra hans personlige erfaring af, at det aldrig kan ende dårligt for en uskyldig (4,7), for dem der begår uret vil opleve konsekvensen af deres handlinger (4,8), og Gud vil straffe de skyldige i sin vrede (4,9), som når løver på jagt ikke kan få bytte og spredes på grund af sult (4,10-

11). Problemet for Job er selvfølgelig, at hvis man slutter fra dårlig høst til forkert pløjning og skadelig såning, vil elendigheden være selvforskyldt, og gælder det så ham? Det er den skadelige udgave af gengældelseslæren, at ulykkerne altid skyldes en uret (4,8), som Gud straffer (4,9).

Boks 18 Argumentationen i 4,7-11

4,7	5	Det går aldrig galt for uskyldige
4,8	6	som man sår, høster man
4,9	7	under Guds vrede

4,7 Elifaz appellerer til, hvad Job skal huske fremadrettet, at ingen uskyldig vil lide og dø. Den *uskyldige* (*nāqī*) er en juridisk betegnelse for enhver, der ikke kan anklages for en nærmere bestemt forseelse (5 Mos 24,5. Jos 2,20). Der behøver ikke at være tale om et konkret eksempel, men inden for bogens univers kan Elifaz tænke på de unge liv, der gik tabt (1,13-19). Ordet *retskaffen* (*yāšār*) bruges som karakteristik af Job (1,1). Måske er det her brugt som en opmuntring til Job om, at han ikke selv har noget at frygte.

4,8 Under alle omstændigheder henviser Elifaz til, at han selv personligt har observeret det følgende: når man pløjer med *uret* (*ʔāwen*) og derefter sår i *elendighed* (*sāmāl*) eller møje, vil man også selv høste frugterne af det, som man har gjort. Det minder

antydningvist om den naturlige lov-mæssighed, at som man sår, så høster man (4,8. Ordsp 22,8. Hos 8,7. Gal 6,7-8). Det er dog ændret, så ordsproget her knyttes sammen med at pløje med *uret*. Eftersom Job selv forestillede sig, at han kunne undgå *elendigheden*, hvis han var død (3,10), så kan Elifaz' særlige ordvalg være et budskab til Job om, at han får som fortjent, fordi han har begået uret. Med en lidt venligere tolkning af Jobs motiver kan Elifaz' tanke også være, at den virkelige elendighed kun rammer dem, der begår uret, og derfor ikke Job selv.

4,9 Nu udfolder Elifaz, hvorfor det kun er de skyldige, der *går til grunde*, ved igen at bruge verbet *ʔbd* fra 4,7. Normalt forstås dette vers sådan, at Guds åndedræt er et redskab for dommen, så "De omkomme for Guds *Aande* og fortæres af hans Vredes Aand" (GT1871). Det knyttes heller ikke sammen med Guds Ånds virke, så "De omkommer ved Guds åndepust og fortæres af hans vredes *ånde*" (DFB25), eller "hans vredes *pust*" (DO92). I så fald kan det referere til den vind, der smadrede huset og tog de unges liv (1,18). I så fald kunne tanken være, at Jobs børn fik som fortjent? Det er dog muligt at finde en anden bibelsk forståelse ved at inddrage beskrivelsen af skabelsen af verden og mennesket i Første Mosebo. Uskyldige dør, når de er *uden Guds åndedræt*

²¹ *tiqwoṯxā* 'dit håb' er foranstillet sætningen som et nyt tema, mens sætningen indledes med konjunktionen *wā* 'og' og den består kun af selve udsagnet om det foranstillede

led: *wāṯōm dʾrāxeṯxā* 'og din vejs uskyld', så man må underforstå 'er den ikke' fra det forudgående. Se hertil Clines, 117 til 4,6 n. d og Heartly, 105 og 106 n. 9.

(*nʾšāmā^h*), der blev pustet ind i Adam og gjorde ham levende (1 Mos 2,7). Det sker under indflydelse af hans *And* (*rū^ah*), der er et centralt udtryk for Guds nærvær før indretningen af jordkloden (1 Mos 1,2), men også bruges om Guds straffende virke i dommen (Job 15,30. Es 11,4.15; 30,28). Tolkningen forudsætter, at de to bibelske tekster om skabelsen af verden og mennesket inden for et bibelsk livssyn kan fungere som nøgleord, og at denne kontekst kan forklare brugen af de hebraiske præpositioner. Første gang er præpositionen *min* brugt i betydningen 'uden, berøvet', anden gang i betydningen 'fra, på grund af'. Elifaz foretager en lignende sammenstilling af Guds Ånds virke og hans indblæsning af åndedræt (32,8; 33,4; 34,14). Job nævner åndedræt (26,4), og knytter det sammen med Guds Å/ånd (27,39).

4,10-11 Derefter følger nogle stærke billeder om fem forskellige typer af uskadeliggjorte løver.²² I den vanskelige tekst synes der at være tre ting, som får ende (4,10): løvernes brølen under jagten og de unge jagende løvers

tænder.²³ Desuden kan løvinder dø af sult, og løveunger blive spredt (4,11). Løvebilledet kan være inspireret af, at Job selv brugte ordet *brøl* (*šʾrāgā^h*) til at beskrive hans eget nødskrig i 3,24. Knusning af løvens tænder findes som et billede om Guds straf over de gudløse modstandere (Sl 58,7). Det er umiddelbart mest naturligt at forstå brugen af løvebillederne som illustration af Guds vrede i 4,9. Elifaz vil da trøste Job med, at hans elendighed er for intet at regne i sammenligning med den voldsomme straf, der vil ramme den gudløse. Hvis han bruger løvebillederne som kritik af Job, må det være for at advare om, at hans falske guds frygt (4,6) eller hans klage ikke nytter.

Job 4,12-21

^{4:12}Men et budskab stjæler min opmærksomhed, mine ører har opfanget det som en hvisken. ^{4:13}I foruroligende tanker, ved et syn om natten som når en dyb søvn falder over mennesker, ^{4:14}kom rædsel over mig og bæven, og det fik alle mine knogler til at ryste. ^{4:15}Et åndevæsen

strøg forbi mit ansigt og fik hårene på min krop til at rejse sig. ^{4:16}Det standsede, men jeg kunne ikke kende dens udseende, Det var en synlig skikkelse, Der var stille, men så hørte jeg en stemme: ^{4:17}Kan et lille menneske få ret af Gud? Kan en lille mand erklæres ren af sin skaber? ^{4:18}Når han ikke stoler på sine tjenere, men finder fejl sine sendebud, ^{4:19}hvor meget mindre da på de som bor i huse af ler, hvis fundament står i støvet. Man kan knuse dem lettere end et møl, ^{4:20}fra om morgenen til om aftenen kan de hamres i stykker. Uden nogen lægger mærke til det, går de til grunde for evigt. ^{4:21}Mon ikke deres teltsnore trækkes op? De dør, og det uden visdom!

Fortælling om et syn (4,12-21). Ved et pludseligt skifte til *wʾēlay* 'Og/Men til mig' åbner Elifaz et nyt afsnit med en stærk personlig baggrund. Han fortæller om en spiritistisk oplevelse (4,12-16) med en ånd, der åbenbarer sandheden om et menneskes ret (4,17), og appliceres i staffen over det skrøbelige menneske (4,18-21).

Boks 19 Argumentationen i 4,7-11

4:12	4	Elifaz fik et budskab
4:13	5	I et nattesyn
4:14	6	blev grebet af rædsel
4:15	7	En ånd strøg forbi ham
4:16	9	en skikkelse var foran ham.
4:17	11	Han hørte en stemme:
	12	Intet menneske får ret af Gud
4:18	13	Gud stoler ikke på tjenere,
4:19	15	endnu mindre på skrøbelige mennesker
	16	De er nemme at knuse,
4:21	17	de dør uden visdom

4,12-16a. Med et pludselige skifte til personlig fortælling skildrer Elifaz en dramatisk oplevelse en nat. *Men et budskab stjæler min opmærksomhed* er et forsøg på at gengive *wʾēlay dāwār yʾgunnāw*, ordret 'og til mig et ord stjæler sig [vej?]' (4,12). Meningen er at ordet pludseligt og dramatisk kommer som en tyv om natten, så jeg overraskes af en uventet besked. *Mine ører* – hebr *ʾoznī* 'mit øre' er ental på hebraisk form og antyder selvfølgelig ikke, at han kun hører på det ene øre – *har opfanget en hvisken*. Derefter beskrives de foruroligende tanker, som dette natlige syn skabte (4,13). Det fremkaldte *rædsel* (*pahad*; 4,14), hvilket genkalder det verbum Job brugte for at beskrive sin tilstand (3,25). Måske vil Elifaz' hermed sige, at rædsel også kan føre noget godt med sig, selv om oplever angsten, mens det sker. Han mærker da et *åndevæsen* (*rū^ah*), et "overnaturligt, åndeagtigt

²² Den almindelige løve (*ʾaryē^h*) fra Sydisrael suppleres med den unge løve (*šāhal* 7x), muligvis en panter eller en leopard (Childs 8: 322), og løveungerne (*kʾfir* 31x), som er i den alder, hvor de begynder at jage, hvad de så ikke kan uden tænder. I 4,11 nævnes løve (*layiṣ* 3x) og løvinden (*lāwī?* 31x) er måske udbredt i Nordisrael. Se hertil Hartley (108 n. 4).

²³ Clines (107) har en grundig diskussion af oversættelsesproblemerne og ender med at tilføje et verbum: ungløvens brøl "are cut off". Da verbet *ntf* kun findes er, er den enkleste løsning at finde en betydning som kan bruges om både fravær af løvens brøl, lyden af den unge løve/panteren og tænder.

væsen” (ODD). Han kan mærke, at det passerer, og han får kuldegysninger (4,15). Så stopper det (4,16). Han forstår, at det ikke bare er vinden, han mærker, for han ser *en synlig skikkelse* (*t'mūnā^h l'neged fēnā^h*, ordret 'en form foran mine øjne'). Pludselig hører han en stemme, så dermed når det absolutte klimaks i denne spiritistiske oplevelse, der har klare okkulte træk. Man kunne håbe på en afsløring af Satanens rolle, eller en fremmaning af en af de døde sønner, men åndsvæsenet kommer med et budskab, som nærmest virker som et antiklimaks (Ash, 106).

4,17 Åndsvæsenet formulerer nu – i Elifaz' version – selve stridspunktet mellem Job og hans tre bekendte i direkte citat og med hele vægten af det overnaturlige. Den korrekte oversættelse af dette vers er nøglen til forståelsen af hele bogen, men også det mest udfordrende udsagn hidtil. Det er to retoriske spørgsmål om, hvad et menneske kan i forhold til Gud, så svaret er givet på forhånd. Hebraisk indledes med *mon et svagt menneske* (*ha^{2e}nôš*) og så følger *mē^{7e}lôha yišdāq* med den flertydige præposition *min* foran ordet for Gud og verbet *šdq* placeret til sidst.

Der er tre mulige løsninger på, hvordan dette verbs betydning muligheder

kan oversættes sammen med den flertydige præposition:

Den komparative løsning. Præpositionen bruges til gradbøjning, så verbet skal oversættes *være mere retfærdigt end Gud* (DO92). Det er den hyppigste løsning siden Luther og King James Version. Problemet er dog, at åndsvæsenet så udtrykker en banal og helt selvfølgelig sandhed, som ingen ved sine sansers fulde fem i den kontekst ville hævde. Det er så enten dumt eller ondt af Elifaz at insinuere dette om Job – anfægtes kan det i hvert fald ikke.

Den relationelle løsning. En anden mulighed er at oversætte *holdes retfærdigt for Gud?* (GT1871). Dermed kan det læses som udtryk for en paulinsk retfærdiggørelseslære, og bogens opgave bliver da, at få Job til at opgive sin selvretfærdighed. Pointen med bogen er da, at Job tilslut ender med at vedgå, at han alligevel ikke er retfærdig, men en synder og Satanen har ret – en normal læsning af 42,6. Det stærkeste modargument er dog, at præposition næsten aldrig har denne betydning, så ikke blot vil det ændre bogens rammefortælling, sende Gud til tælling og levet et skrøbeligt sprogligt grundlag.²⁴

Den argumentative løsning. Den tredje mulighed er, at Elifaz spørger om Job vil

kunne få ret i en diskussion med Gud: *Har et Menneske Ret for Gud?* (GT1931). I en umiddelbar læsning af bogen ser det ud til at være det, som Job faktisk kæmper med hele vejen igennem. Desuden vedrører det lige præcis det som Job har konkluderet i sidste afsnit af sin klage: *Hvorfor giver han lys til en elendig?* (3,20). Eller med andre ord hvilken ret har Gud til at lade mig få et liv på så forfærdelige vilkår som beskrevet i 3,20-26? Den er sproglig mulig og har stor relevans for kernen i bogens budskab: *Kan et menneske få ret af Gud?*²⁵ Sprogligt bruges formuleringen med *af X*, når der er fokus på den, der handles med, her altså det svage menneske, mens Guds rolle så nedtones. Fordelen ved denne løsning er, at den passer bedst ind i bogens afslutning, hvor Gud giver Job ret.

Den samme løsning skal så også bruges på det næste verbum: *Kan en mand erklæres for ren af sin skaber?*²⁶ Her vil implikationen så blive, om noget skabt

væsen overhovedet kan blive rensat af Gud. Altså, kan Job håbe på en total frifindelse i en retsag? Åndsvæsenet begynder med tage om et *lille menneske* (*ʔnôš*), et ord som bruges om en person under angreb af Gud (5,17), er forpint (7,1) og svag (7,17). Det slutter af med at bruge ordet *lille mand* (*geber*) som Job har benyttet om sin undfangelse og sin elendige situation (3,3.23), og begge ord svækker den teoretiske mulighed for at klare sig i forhold til Gud.

4,18-20. Citatet af åndsvæsenet fortsætter ikke, så nu indleder Elifaz en ny argumentation ud fra budskabet (4,18). Han indleder med en argumenterende tankerække med *Når*,²⁷ og konkluderer fra noget større til noget mindre. Spiritisten Elifaz' Gud tror ikke på *sine tjenere* modsat fortællerens Gud, der i hvert fald tror på sin særlige tjener Job (1,8; 2,3; 42,7-8). I stedet finder Elifaz' Gud *fejltrin* (*tāh¹lā^h*, ordet findes kun her) hos *sine sendebud* (*mal²āx*), eller 'engle' (1,14; 33,23 osv) – undtagen

²⁴ De få eksempler drejer sig om måske kun om 'fri fra forpligtelse foran(?) Herren' (4

Mos 32,22) og 'fuld af skyld foran(?) Herren' (Jer 51,5), således Clines (107).

²⁵ Grammatisk set er det en agentiv: landet forlades af dem (5 Mos 26,43) og ord gives af en hyrde (Præd 12,11). Job har dem der glemmes af foden (=rejsende; Job 28,4) og tider bestemt af den Almægtige (Job 24,1); endvidere SI 9,14; SI 74,22 (CDH 5,343).

²⁶ Verbet *thr* bruges hyppigt om liturgisk renselse, men her er det bedst at oversætte "be regarded as pure by" (DCH 3:345).

²⁷ I moderne lingvistik opfattes *hēn* ikke som en variant af diskursmarkøren *hinne^h* 'se' (Job 1,12 osv; 1060 x i GT), der skaber

opmærksomhed omkring det efterfølgende eller introducerer det, men som et mådesadverbium, der udtrykker talerens holdning og forudsætter at noget kan bekræftes (BHRG, 405–407). *hēn* bruges 99 gange i GT, heraf en tredjedel af alle (32 gange) i Job: 4,18; 8,19; 8,20; 9,11; 9,12; 12,14; 12,15; 13,1; 13,15; 15,15; 19,7; 21,16; 21,27; 23,8; 24,5; 25,5; 26,14; 27,12; 28,28; 31,35; 32,11; 33,6; 33,10; 33,12; 33,29; 36,5; 36,22; 36,26; 36,30; 40,4; 40,23; 41,1.

selvfølgelig på hans åndevæsen (4,14)! Det okkulte argument er så, at når Gud ikke engang kan regne med de overnaturlige hjælpere, så vil det da gå endnu være for et menneske, som han her kalder et *lerhus* bygget på *støv* (4,19). Et sådan skrøbeligt menneske kan knuses, før end man kan nå at tvære et *møl* ud. På en enkelt arbejdsdag kan lerhuset *hamres i stykker* (ktt 4,20a), et verbum der bruges om at pulverisere afgudsbilleder (Mika 1,7) og byporte (Es 24,12). Helt upåagtet er de fjernet for evigt.

4,21 Med et nyt billede trækker Elifaz en foreløbig konklusion, som også kan være indledningen til det efterfølgende. Mennesket er som et telt, hvis baduner trækkes op, og så dør de uden visdom. Udlægningen af åndevæsenets budskab til Job er da, at alle vil dø lige så dumme som du selv! Bare rolig, døden kommer, og du er ikke blevet klogere? Dette vers uddybes efterfølgende.

Et råd til Job (5,1-27). Når et lille menneske nu ikke kan få ret af Gud (4,17), begår fejltrin (4,18) og knuses som lerhuse på ingen tid (4,20), og når det sker pludseligt, som når et telt kollapser (4,21), og så uden visdom, hvad da så med Job? I anden del af talen giver Elifaz' gode råd til Job. Han advarer ham mod at blive en tåbe uden visdom, for en sådan går det dårligt for (5,1-7), og i

stedet ville han i Jobs situation søge Gud (5,8-16). I det lys kan Job være uhyre lykkelig over at have oplevet Guds gode irettesættelse, og alt vil ende godt (5,17-27)!

Job 5,1-7

^{5:1}Råb bare! Mon der er nogen der svarer dig, og til hvem af de hellige vil du vende dig? ^{5:2}For frustration slår tåben ihjel, og jalousi tager livet af den uforstandige. ^{5:3}Jeg har set en enfoldig tåbe der er ved at slå rod, og jeg nedkaldte en pludselig forbandelse over hans bolig. ^{5:4}Hans børn er helt uden sikkerhed; de bliver trådt ned i porten, og der er ingen der redder dem. ^{5:5}For hans høst spiser den sultne og henter den inde fra tjørnebuskene, og den tørstige higer efter deres rigdom. ^{5:6}For ulykke kommer ikke op af fra støvet, og fra jorden spirer elendighed ikke frem. ^{5:7}Et menneske fødes nemlig til elendighed, lige så sikkert som gnister springer op og flyver væk.

Må det gå tåben dårligt (5,1-7). Som eksempel på pludselig død uden visdom (4,21) beskrives tåbens ærgrelse og jalousi (5,2). I en stil typisk for visdomslitteraturen giver han eksempler på dens negative konsekvenser af (5,3-7). Gud vil sørge for at tåben pludselig vil få sit hus ødelagt, så han mister alt og det går hans børn ilde (5,4).

Boks 20 Argumentationen i 5,1-7

5:1	0	De hellige kan ikke tilkaldes
5:2	2	For vrede slår tåben ihjel
5:3	1	En kan slå rod
	3	Må hans ejendom blive forbandet
5:4	5	Hans børn hjælpeløse
5:5	6	Sultne spiser hans høst
5:6	4	Ondskab og elendighed vokser ikke op af jorden
5:7	5	Men et menneske fødes til elendighed,

5,1 Der findes ingen *hellige*, som Job kan råbe til for at få hjælp. Denne brutale påstand må ud fra det forudgående enten referere til fejlfulde tjenere og budbringere (4,18) eller også den hellige Gud, der straffer med pludselig død uden visdom (4,20-21).

5,2 Det indledende *For* tyder på, at Elifaz nu begrundet sit synspunkt med, at kun en *tåbe* vil håbe på hjælp. Han vil nemlig dø af *frustration* (*kafas*), altså noget i stil af irritation, ærgrelse eller utilfredshed (DCH 4:450). Dette ord bruges kun i Job og beskriver ham selv (6,2; 17,7) eller Guds respons (10,17). Oversættelsesvalget er et forsøg på at gengive indtrykket af hans klage i Job 3. Den anden linje forklarer problemet som *jalousi* (*qinʾāʰ*), men det er svært at se, hvordan skinsyge (4 Mos 5,14 osv.) er relevant for Job, med mindre det refererer til misundelse over andres gode helbred. Muligvis er betydningen mere i retning af ophidselse og vrede (4 Mos 25,11), og den betydning ligger da også i Guds vrede (5 Mos 29,20, jf. 5 Mos 4,24).

Hvis det kun er et ordsprog, må det selvfølgelig læses meget mere alment i retning af, at det er ærgre sig i misundelse over, at andre har det godt.

5,3-5 Et nyt led i argumentationen er nu, at Elifaz selv har *set* og altså igen personligt oplevet (sml. 4,12), at en tåbe slog *rod*, vel at han fik velstand. Så *jeg nedkaldte forbandelse* var den irrationelle handling som Job forestillede sig, at man kunne foretage over for dagen for hans undfangelse (3,8). Elifaz giver da en noget anderledes håndfast vejledning om, hvilken bolig man rituelt bør nedkalde forbandelser over med pludselig død til følge! Derved forklarer han tilsyneladende, hvordan man kan få en tåbe til pludseligt at dø uden visdom (4,21). Forbandelsesritualet skal anvendes på børnene, som så ikke beskyttes, heller ikke får ret i porten, og ikke reddes af nogen (5,4). Hertil kommer så en mere generel observation af de sultnes og tørstiges misundelse (5,5), som han vel bruger til illustration af vilkårene for tåbens efterkommere.

5,6-7. Konklusionen er i så fald, at tåben selv er skyld i den situation, som han havner i. Her nævnes *elendighed* (*sāmāl*; 3,10; 4,8) sammen med *ulykke* (*ʾāwen*), som et ordpar andre steder også (4 Mos

23,21. Sl 90,10. Hab 1,3), og denne betydning findes også i Job 21,19.²⁸ Ordet *ʔāwen* refererer dog i kernebetydningen til den *uret*, der er årsagen til ulykke (4,8). Elendigheden gror ikke bare af sig selv, men et menneske fødes til den (5,7) og må så leve med den, som *gnister* der springer op fra gløderne i et bål.

Job 5,8-16

^{5:8}Alligevel ville jeg selv søge hen til Gud, og til Gud ville jeg overgive min sag.
^{5:9}Han gør store ting, som ingen kan udforske, forunderlige ting der ikke er tal på. ^{5:10}Han giver regn ud over jorden og spreder vand ud over det åbne land ^{5:11}for at sætte de ringe højt; og de sørgende kan ophøjes gennem deres redning. ^{5:12}Han ødelægger de listiges planer, så deres hænder ikke kan udføre dem med snilde. ^{5:13}Han griber de vise når de handler listigt så de falskes råd hurtigt forkastes. ^{5:14}Om dagen støder de på mørke og famler sig frem ved middagstid som var det nat. ^{5:15}Han reddede fra sværdet, fra deres mund, og den trængende fra en stærk hånd. ^{5:16}Det gav håb for den fattige, og uret hørte op.

Fordelen ved at søge Gud (5,8-16). Det næste afsnit skifter til et personligt råd fra Elifaz, så det handler om, hvad han

selv ville gøre, hvis han var Job. Han ville overgive sin sag til den Gud, der kan gøre undere (5,8-9). Gud bruger regnen til at hjælpe de svage (5,10-11), og når han bremser de listige (5,12-14), giver han dem håb (5,15-16). Tankegangen kan minde om trøsten i Hannas lovsang (1 Sam 2,1-10).

Boks 21 Argumentationen i 5,8-16

5:8	2	Jeg ville søge Gud
5:9	6	Han gør store ting
5:10	5	Han sørger for regn
5:11	8	for at sætte de ringe højt;
5:12	6	Han gør de listiges planer til intet,
	8	så de falskes råd hurtigt forkastes.
5:15	7	Han frelser fra sværdet, fra deres mund,[c]
5:16	8	Det gav håb for den ringe,
	9	og uret hørte op.

5,8-9 Afsnittet indledes med den meget markante sætningskonjunktion *Alligevel* (*ʔūlām*). Når ordet oversættes på den måde, betyder det, at det følgende ikke skal forstås i forlængelse af truslen om tåbens pludselige død (4,21-5,7). Det kan godt være, at man ikke er en tåbe, men under alle omstændigheder bør man praktisere det følgende. Han giver sig selv som et personligt eksempel: *jeg ville søge hen til Gud* (*ʔedroš ʔel ʔēl*) *og til Gud ville jeg overgive min sag* (*wʔel ʔēlōhīm ʔāšīm divrātī*), her udtrykt med

stor poetisk elegance i de gennemgående *e-* og *l-*lyde i den hebraiske tekst. Han beskriver i første omgang Gud som den, der gør store ting, der ikke kan forstås fuldt ud, men også *forunderlige ting* (*niflāʔôt*). Dette ord kan betyde, at de er vidunderlige, som undere er det (Job 37,14. 2 Mos 3,20), men det har også som medbetydning, at de kan være for underlige til fuldt ud at kunne forstås (Job 42,3), og her er de så utallige.

5,10-11 Det underfulde konkretiseres som naturens livsvigtige gave i *regn* (38,25-28. Sl 65,10-11. Jer 5,24). Den kan ganske vist være utilregnelig (Am 4,7-8), men her vander den det åbne land (*hūšôt*; Job 18,17). Rigelig regn kan placere de ringe højt (5,11), hvilket måske betyder at de får oprejsning gennem Guds redning. Den kan også hjælpe de *sørgende* (*qōdʔrīm*), et ord med en bibetydning af formørkede, og dermed dem der lever i et mørke, som det Job 3 skildrer. Det bliver deres *redning* (*yēšaʔ*) eller frelse. Dermed er regn et godt eksempel på Guds velsignelse.

5,12-14 Nu vender Elifaz tilbage til tåben (5,2), hvis *planer* (*maḥʔšāwāʔ*) eller tanker Gud ødelægger. Det gør Gud ved at hindre ham i at handle i *visdom* (*tūšīyyāʔ*), som er den praktiske evne, der kan udføres med *deres hænder* (12,16; 26,3. CDH 8:617). De *vise* bliver tåber som Gud fanger, når de handler *listigt* (*ʔormām*). Dette verbum bruges som

adjektiv om den snu Slange (1 Mos 3,1), og i den kontekst får de *falskes råd* en dybere mening som satanisk forførelse. At deres planer hurtigt forkastes forklares med billedet af, at de midt om dagen famler rundt i mørke (5,14; 12,25. 5 Mos 28,29).

5,15-16 Nu skifter teksten over til en fortælling om en situation, hvor fattige blev reddet fra tåbens råd (5,12-14). Det kom *fra sværdet, fra deres mund* (*mēḥerev mippīhem*), men Gud *reddede* dem (5,11) ud af *en stærk hånd*. Her kaldes den *ringe* (5,11) nu for *den trængende* (*ʔevyôn*), et ord der bruges om fattige, der har brug for hjælp (5,15; 24,4,14; 29,16; 30,25; 31,19). Det gælder i deres retssager (2 Mos 23,6) eller mere generelt, når de er havnet i den nødsituation, som Job beskriver i 24,4-11. Et andet ord for denne person er den mere generelle betegnelse *den fattige* (*dal*). Det bruges om de svage og afviste (5,16; 20,10,19; 31,16; 34,19; 34,28), der ofte foragtes (Es 53,3). Det gav da det *håb* (4,17), som Elifaz tidligere har knyttet sammen med Jobs tvivlsomme guds frygt (4,6). Anderledes anfægtende er det dog, at Elifaz har erfaret at *uret* (6,29-30; 11,14; 13,7; 15,16; 22,23; 24,20; 27,4; 36,23) *hørte op* (*qāfʔāʔ pīhā*, ordret 'lukkede sin mund'), og det er et af de vigtige stridspunkter i samtalerne.

²⁸ Denne betydning af *ʔāwen* antages også for

Ordsp 12,21. Sl 55,4,11. Jer 4,15 Pr 22:8. Ps 55:4. DCH 1: 154,

Job 5,17-27

^{5:17}Se, lykkelig er det menneske Gud irttesætter! Derfor skal du ikke afvise den Almægtiges opdragelse! ^{5:18}For han forårsager smerte, og han forbinder. Han knuser, og hans hænder læger. ^{5:19}I seks trængsler redder han dig, ja i syv skal intet ondt røre dig. ^{5:20}Under hungersnød udfrier han dig fri fra døden og i krig fra sværdets magt. ^{5:21}Du beskyttes under hærgen af tunger af ild, og du frygter ikke ødelæggelse, når den kommer. ^{5:22}Du ler ad ødelæggelse og sult og frygter ikke for jordens vilde dyr. ^{5:23}For din pagt er med markens sten, og markens vilde dyr holder fred med dig. ^{5:24}Du erfarer at dit telt ligger i fred; du undersøger nøje din ejendom og mangler intet. ^{5:25}Du erfarer at få talrige efterkommere og din efterslægt som græsset på jorden. ^{5:26}Du lægges i graven i en høj alder ligesom neg hentes ind i rette tid. ^{5:27}Se, dette har vi udforsket. Sådan er det. Hør det!

Guds gode irttesættelse (5,17-27). Til sidst skal den lidende Job lytte til en lovprisning af det menneske, som den knusende og lægende Gud irttesætter (5,17-18). Elifaz nævner mindst seks konkrete trængsler, som Gud kan beskyrme fra: hungersnød og krig (5,20), ildebrand og ødelæggelse (5,21), vilde dyr og sten (5,22-23). Elifaz fremhæver alle de positive sider af Guds tugt og lover den sygdomsplagede Job, at han

først vil dø meget gammel i en god alderdom (5,26).

Boks 22 Argumentationen i 5,17-27.

^{5:17}	3	Lykkelig er den Gud tugter
^{5:18}	6	For han forårsager smerte og læger
^{5:19}	5	I seks-syv trængsler ^a redder han dig,
^{5:20}	7	Han retter fra sult og krig,
^{5:22}	7	ler ad terror og sult
^{5:24}	9	Du erfarer at hus og familie tryg
^{5:26}	8	Du dør i en høj alder
^{5:27}	4	Dette er sandheden, hør den

5,17 *Se, lykkelig* (*hinnē^h ʔašrē*) er den velkendte indledning fra Sl 1,1 og saligprisningerne i Matt 5. I visdomslitteraturen er denne hyldest knyttet til det gode liv ud fra Guds vejledning (Ordsp 8,32-34), men også til rigdom og forstand (Ordsp 3,13) og til tilgivelse af synd (Sl 32,1-3). Det er dog ikke usædvanligt, at irttesættelse omtales som en positiv forudsætning for gudsfrygt (Ordsp 3,11-12. Sl 94,12; 118,18. Hebr 12,5-11).

5,18 De to aspekter af den dømmende og frelsende Guds væsen fremhæves ligesom i 5,11-16. Ordpar som *han forårsager smerte* og *han forbinder*, og han kan *knuse* og *læge* findes i andre centrale poetiske beskrivelser af Gud som dommer og frelser (5,18; 5 Mos 32,39. 1 Sam 2,6. Hos 6,1).

5,19-23. *I seks ... ja, i syv* er utvivlsomt et stilistisk træk, der skal angive, at der er

mange tilfælde af *trængsler* og *ondt*, som den lykkelige vil blive reddet fra. De seks konkrete eksempler er delt op i to par med hver sin redning: *han udfrier fra* (pdh) døden under *hungersnød* (5,20) og i *krig* fra *sværdet* (5,15). I det tredje eksempel bevarer han livet under *hærgen af tunger af ild* (*šōt lāšōn*, ordret 'tungens svøbe'). Det er blevet tolket som "ondskabsfuld sladder" (BPH07), men i en kontekst af fysiske katastrofer er ildebrandes hærgen en mere oplagt mulighed.²⁹ Ødelæggelser (*šōd*) skyldes typisk krig Es 16,4. Hos 9,6; 10,14), men kan også være forårsaget af jordskælv eller andre naturkatastrofer, som Job ikke *frygter*. Det samme gælder de vilde dyrs hærgen under krige og epidemier (Ezek 34,25; Hos. 2,20). Endelig kan *markens sten* ikke bare føre til faldulykker (5,23), men kan også være et element i krigsførelse, når fjender strøede sten ud på dyrkede marker (2 Kong 3,19.25).³⁰ Når han taler om at være i *pagt* med markens sten, kan det være en omskrivning for, at jordens dyrkning lykkes (Clines, 152), eller at der kan indgås en aftale med en fjende, så man undgår spredning af sten (5,24). En aftale om at slutte *fred* kan være med til at tæmme vilde dyrs uhæmmede overfald.

5,24-27 Det sidste afsnit forbindes via ordet *fred*, så fravær af ulykke nu beskrives som fred inde i hans *telt* (5,24), og hans *ejendom* vil være uantastet. Helt modsat tåben vil han få talrige *efterkommere* (*zarʕ*, om frø og "afkom"). Dette ord bruges i løftet til Abraham (1 Mos 13,16), og disse "frø" vil være lige så talrige som græsstrå. Det ved de vise bekendte, så Job skal bare lytte og bøje sig (5,27). Det slår Elifaz fast med uhyre stor overbevisning – *Sådan er det* (5,27).

I den normale læsning af bogen får Job jo efterkommere til erstatning for de døde børn (1,19; 42,10.13), og han får også en god alderdom (5,26), men det kommer til at ske på andre betingelser, end dem Elifaz her stiller op.

²⁹ Det fulde udtryk er *lʾšōn ʔēš* 'ilds tunge' (Es 5,24); det stammer fra Gordis og støttes af Hartley (123 n. 6), mens Clines (117 n. b)

afviser forslaget.

³⁰ Se hertil Hartley (127), der henviser til at sten og dyr er kombineret i Sl 91,11-13.

Første svar til Elifaz (6,1-7,21).**Det første svar til Elifaz i Job 6-7.**

Elifaz' svar får nu Job til at fokusere på noget andet og mere end den desperate og virkelighedsfjerne forestilling om, at tiden skulle kunne skrues tilbage til før undfangelsen, og at han så ville dø som foster. Trods Elifaz' venlige opmuntring til i stedet at lade sig irettesætte af Gud ønsker han dog fortsat, at døden vil afslutte hans lidelse (6,9), og han insisterer på, at han ikke har fornægtet Gud (6,10) eller guds frygten (6,14). Han appellerer mest til medynk (6,2-3.11.25), og udpensler ellers sin sygdom (7,3) og fortvivlelse (7,11). Alt det bruger han til en sidste bebrejdelse af Gud (7,17-21).

Job 6,1-13

^{6:1}Job svarede da: ^{6:2}»Om man blot ville veje min frustration når man lagde mit forfald sammen med den på vægten, ^{6:3}For nu er det tungere end havets sand, derfor var mine formuleringer forhastede. ^{6:4}For den Almægtiges pile sidder i mig, så jeg i mit sind suger deres gift; Guds grusomheder stiller op til krig mod mig. ^{6:5}Skriger vildæslet over frisk græs? Brøler oxen når den har foder? ^{6:6}Kan noget uden smag spises uden salt, eller er der smag i smagløs saft? ^{6:7}Jeg nægter at røre det De er for mig som fordærvet mad. ^{6:8}Gid mit ønske måtte nå frem, og Gud gav mig håb! ^{6:9}Gid Gud ville

beslutte sig og knuse mig, fjerne sin hånd og skære mig bort. ^{6:10}Må det stadig være min trøst, og lad mig juble midt i min smerte, der er uden skånsel fordi jeg ikke har holdt den Helliges ord skjult. ^{6:11}Hvad er min styrke at jeg skulle håbe, og hvilket endeligt venter mig at jeg skulle kunne holde ud? ^{6:12}Er min styrke som en stens styrke? Er mit kød af bronze? ^{6:13}Mon ikke der ingen hjælp er i mig selv, og min snilde er gået tabt?

Et forsvar for klagen (6,1-13). Jobs første reaktion på en af hans bekendte handler i første omgang om, at skabe forståelse for hans frustration i klagen fra Job 3 over ikke at være død. Hans forfærdelige forfald forklarer ordene (6,2-3), for sygdommen opleves som Guds bueskydning imod ham (6,4). Enhver vil jo udtrykke sin utilfredshed over dårlig føde (6,5-7). Derfor genoptager han nu sit ønske om at dø (6,8-9), og han trøster sig med, at han ikke har skjult Guds ord (6,10). Til sidst beklager han sin hjælpeløshed (6,11-13).

Boks 23 Argumentationen i 6,1-13.

^{6:1}	0	Job svarede
^{6:2}	2	Frustrationen skal afvejes mod forfaldet
^{6:3}	6	dens alvor forklarer de overilede ord
^{6:4}	5	Jeg er ramt af Guds pile,
^{6:5}	4	Sultne dyr har grund til at skribe
	4	Ingen har lyst til dårlig føde
^{6:8}	3	Måtte Gud opfylde mit håb om at dø
^{6:10}	5	Det ville give mig trøst,
	6	at jeg ikke har skjult Guds ord
^{6:11}	4	Hvilken styrke og hvilket håb?
^{6:13}	7	Der er ingen hjælp i mig selv

6,2-3 Job begynder med et fortvivlet udbrud, som er formuleret som kontraktuelt indhold: *Om man blot (lū) ville...*, så han forventer ikke at Elifaz vil forstå ham. Han tager afsæt i ordet *frustration* (6,2), som Elifaz brugte for at beskrive hvad der slår en tåbe i-hjel (5,2). Han ville ønske, at den frustration, som han selv føler, ikke blev nedgjort, men blev opvejet mod *mit forfald* (*hawwāt*; 6,30; 30,13), som her bruges om nedbrydelsen af hans fysiske helbred som følge af svær sygdom (2,8), og det kan bruges om effekten af pestangreb (Sl 94,20).³¹ Når sygdom er tungere end al strandsand i hele verden,

er det naturligt nok, at man kan bruge *formuleringer* (*d'vāray* 'mine ord'), der er *forhastede* (*lṣṣ*, et verbum som kun bruges her og i Ordsp 20,25).

6,4-7 Derfor må Job nu komme med en umisforståelig forklaring. Den Almægtige (*šadday*), der giver velsignelse (1 Mos 17,1; 28,3) og barmhjertighed (43,14), har vendt sig mod ham som mod Noomi (Ruth 1,20). Han skyder til måls efter ham med *pile* (6,4; 34,7), hvad andre i svær lidelse også har oplevet (Sl 38,2. Klages 3,12), og lignende udtryk bruger Job i 7,20 og 16,13. Billedet fortsættes med *så jeg i mit sind suger deres gift* – ordret står der *šōtā^h rūhī* 'min ånd er i færd med at drikke'. Meningen må være, at hans sind forgiftes af de *grusomheder* (*bišūt*, kun her og Sl 88,17), der *stiller op til krig mod mig*. Som dyr uden mad har han al grund til at klage (6,5), og han oplever det lige så modbydeligt som at skulle spise uappetitlig mad.³² *Jeg nægter at røre* det

³¹ Det er svært at finde et godt nudansk ord, der dækker alle ordets anvendelser. Det er umuligt at spor i DO92: elendighed (Job 6,2), fordærv (6,30; 30,13), afgrund? DFB: fordærv (Sl 5,10), ulykke (38,13), ondskab (52,4), ødelæggelser (52,9), fordærv (55,12), ulykke (57,2), hærgende pest (91,3; DFB: fordærvende pest), ondskab (94,20; DFB: fordærvsens trone), krav (Ordsp 10,3?),

begær (11,6); ondsindet snak (17,4), fordærv (19,13).

³² Saft bygger på at *rūr* bruges om fråde i 1 Sam 21,13. Katost for *hallāmūt* stammer fra de gamle oversættelser. Rabbinerne gættede på smagløs æggehvite, mens forskere har foreslået blød ost eller en grønsag. Se Andersen (138-139).

(6,7);³³ *de* – måske de smagløse planter – virker som fordærvet mad.

6,8-9 Hvis dyr og mennesker reagerer negativt på dårlig føde (6,5-7), må det også være forståeligt, hvorfor Job håber, at hans ønske når frem til Gud, så han kan dø (6,8; 3,20-21; 17,15. 1 Kong 19,4. Jer 20,14-18). Han reagerer på hvad Elifaz har sagt om Jobs guds frygt som et *håb* (4,6) og om den fattiges håb om hjælp (5,16). Han er jo gudfrygtig og fattig, men lige meget hjælper det. Den eneste løsning er da, at Gud vil *beslutte sig* (6,9) og så fuldføre sit forehavende med at *knuse mig* (*dxʔ*). Dette verbum har Elifaz ikke blot brugt om tåbens børn, der trædes ned i porten (5,4), men også om den hast hvor med et skrøbeligt menneske kan knuses (4,19), og det kan Job så give ham ret i, at Gud skal gøre. Verbet *skære mig bort* (*bʃʃ*) bruges om at lade nogen dø (27,8. Am 9,1). På baggrund af tanken om at skære den sidste alen væk (Jer 51,13) kunne det læses som et billede om at Guds skære livstråden over (Es 38,12), men en sådan tilføjelse skaber ikke uden videre større klarhed.

6,10 På dette punkt formulerer Job positivt, hvad der kan være den *trøst*, som hans venner kom for at give ham (2,11). Formuleringen *lad mig juble midt*

i min smerte (^{ʔa}sall^odā^h v^ohîlā^h) er muligvis en vending brugt om fødselssmerter, men begge ord findes kun her. Og det bør ske *uden skånsel* – Gud skal bare få ham væk i en fart og ikke tøve. Begrundelsen er, at han bevaret sin tro mod en *Helligs* (*qādôš*) *ord* (*ʔēmer*). Her må der være tænkt på, hvad Den Hellige (Es 57,15. Hos 11,9) har åbenbaret, og Job har ikke holdt det *skjult* (*xʔt*, 15,18; 27,11. 1 Mos 47,18. Jos 7,19).

6,11-13 At Job ikke har fortiet Guds tale er dog hans eneste *styrke* (*xō_ah*; 6,11). Det ord har han tidligere brugt om de *afkræftede*, der finder hvile i døden (3,17), og her bruges det om at vente eller håbe med styrke. Derfor er det næste spørgsmål naturligt nok: Hvad er så mit *endeligt*, så jeg kan *holde ud* (^{ʔa}ʔrîx nafsî if. HALOT, 88), ordret måske brugt om at holde sin sjæl tilbage (DCH 4:201), men vel her om at styre sig selv eller sine følelser. Billederne er i alt fald tydeligt nok (6,12). Job har ikke en styrke eller modstandskraft som en sten og hans *kød*, vel hans krop, er ikke af bronze (Jer 15,20). Formuleringen *Mon ikke der* (*haʔim*) er her oversat som en ed formuleret som et retorisk spørgsmål, så det står indlysende klart, at der ingen *hjælp er i mig selv*. Når man selv intet

ikke nyder den, eller 'appetit' (DCH 5:725), så den ikke foretrække den, men her er sikkert hele personen.

som helst duer til er hjælpeløs, så en ens praktiske *snilde* (*tûšiyāʔ*) heller ikke til nogen nytte. Elifaz har bedyret, at Gud forhindrer tåben i bruge sin snilde (5,12), men i Jobs tilfælde er det hans magtesløshed, der er skyld i det.

Job 6,14-30

^{6:14}For den fortvivlede burde der være trofasthed fra ens ven og vil han opgive guds frygten i forhold til den Almægtige? ^{6:15}Mine brødre har svigtet som en wadi; ligesom vandstrømmene i en wadi svinder bort. ^{6:16}De er blevet grumsede af is, og på dem ligger hvori sne skjuler sig. ^{6:17}Til sin tid tørrer de ud og forsvinder. Når det er varmt, Udtørres de fra deres flodlejer. ^{6:18}Karavanerne bøjer af fra deres vej, de drager op i den golde ørken og omkommer. ^{6:19}Karavanerne fra Tema spejdede efter dem, de rejsende fra Saba satte deres håb til dem. ^{6:20}De blev til skamme, fordi de stolede på dem, de kom helt hen til dem og blev skuffede. ^{6:21}For nu er I blevet nullerter! I ser det forfærdelige, og I er blevet bange! ^{6:22}Har jeg sagt: 'Giv mig noget,' eller: 'Giv en gave til fordel for mig af jeres rigdom,' ^{6:23}eller: 'Befri mig fra fjenders magt og red mig fra tyranners magt?' ^{6:24}Undervis mig, og jeg vil tie stille, og hvad har fejlet i skal I lade mig forstå! ^{6:25}Hvordan kan retskafnes ord være smertelige? og hvordan er det at I irettesætter? ^{6:26}Er det for at irettesætte med ord I tænker, om den fortvivledes ord som en vind? ^{6:27}I

lader dem falde over den forældreløse, og I forhandler om prisen på jeres bekendte. ^{6:28}Men nu, beslut jer! Vend jer om imod mig! Jeg lyver jer ikke op i ansigtet! ^{6:29}Vend dog om, lad der ikke forekomme uret, men vend om, derved holder min retfærdighed stadig. ^{6:30}Er der uret på min tunge? Sandelig, min gane kan godt skelne forfald!

Et angreb på hans bekendte (6,14-30).

Herefter begynder Job med sit modangreb. Det berører et af bogens vigtige spørgsmål om sammenhængen mellem guds frygt og næstekærlighed (6,14; 28,28), og det sker på baggrund af Elifaz' kommentar om Jobs guds frygt (4,6). Gudfrygtige bekendte ville vise overbærenhed med den lidende, men hans bekendte virker i stedet for som de udtørrede wadier, der svigter de nødlidende (6,15-20). Trods sin situation har han hverken bedt negativt om bestikkelse eller positivt om beskyttelse (6,22-23). Derfor må hans bekendte forklare, hvad den fejl er (6,24), der kan begrunde deres irettesættelse af ham (6,24-26). Fejlen ligger hos dem, der øver social uretfærdighed mod ham selv (6,27). Nu fastholder han så sin retfærdighed: han har ikke selv begået nogen uret, og han ved, hvad han snakker om (6,28-30).

³³ I sætningen *mēʔa^h lingô^h nafsî* 'den-vægrer sig ved-at-røre min-sjæl' er *nefeš* 'sjæl' blevet tolket som 'gane' (DCH 5:724), så den

Boks 24 Argumentationen i 6,14-30.

6:14	2	Bekendte burde være trofaste
	4	selv uden gudsfrygt
6:15	3	Mine brødre har svigtet
	5	Som en wadi uden vand
6:18	6	Karavaner dør i ørkenen uden vand
6:19	7	De søger den, men skuffes
6:21	4	I ser det forfærdelige
6:22	7	Men har jeg bedt om bestikkelse
6:23	9	eller beskyttelse mod fjender?
6:24	6	Giv mig en forklaring,
	7	forklar mig min fejl
6:25	8	Skader retskafnes ord?
6:26	9	Kom I for at irettesætte?
6:27	10	Selv forældreløse mishandler I,
	11	og sælger jeres bekendte
6:28	5	Ser I på mig at jeg lyver?
6:29	7	Vend jer fra uret, min retfærdighed
		holder
6:30	6	Jeg oplever forfaldet

6,14 Et nyt afsnit indledes med en advarsel mod at svigte sin gudsfrygt i omgangen med en bekendt. Det er dog næsten umuligt at oversætte de to dele af verset helt præcist. Løsningen er her, at for så *den fortvivlede* (*mās*), et ord som kun bruges denne ene gang i GT, som opløst eller nedbrudt. En sådan person har krav på, at hans bekendte viser den lidende den *hesed*, der i GT er nøgleordet for guddommelig og kærlig trofasthed (Ruth 1,8; 2:20) og kan vises i

medmenneskelige relationer (3,10).³⁴ I så fald kan fortsættelsen opfattes som et retorisk spørgsmål: og *vil han opgive gudsfrygten?* De to sætninger sammenfatter så i virkeligheden det dobbelte kærlighedsbud.

6,15-20 *Mine brødre* kan være hans slægtninge eller landsmænd, men er nok snarere en sarkastisk omskrivning for hans bekendte, der tiltales i 6,21. De beskrives som en wadi, der jo løber tør for vand om sommeren. De kan være forurenede af den sne der frøs til is, og de kan ligge i mørke under sneen (6,16).³⁵ Denne is forsvinder med smeltevandet om sommeren (6,17), når vandet udtørres fra *deres flodleje* (ordret *mimm²qômām* 'fra deres steder'). Pointen med denne beskrivelse af et udtørret vandløb er, at karavaner tager en omvej hen til dem, men så omkommer af vandmangel i den gølge ørken (6,18). De håbede på vand, men blev til skamme (6,19-20. Jer 15,18. Sl 38,12). Karavanerne søger forgæves efter vand (Jer 14,1-6).

6,21-23 De tre bekendte tiltales nu med den direkte besked, at *I er blevet til nullerter* (*lō²*, ordret 'ikke'), som intet

gavner, de er helt værdiløse for Job. Masoreterne læste *lō* 'for ham', meningsmæssigt vel, at I er blevet på den måde for en person som ham, eller frit oversat med tekstrettelse "Ja, slige Strømme er I mig nu" (GT1931), og meningen er utvivlsom, at de tre bekendte blevet til sådan nogen skuffende wadier. Det *forfærdelige* (*h^ata²*) forekommer kun én gang i GT, og må oversættes ud fra sammenhængen. Han har ikke bedt sine værdiløse bekendte om noget som helst (6,22). Han bedyrer, at han heller ikke har krævet noget *af jeres rigdom* (*mikkōh^a-xem*, ordret 'fra jeres styrke' som i 6,11-12). I formuleringen *Giv en gave til fordel for mig* (*ših^adû va^ad^a*) bruges en præposition der måske kan lede tanker hen på at "betale løsesum" (DCH 8:315). Man kan så spekulere på om Job efter tabet af ejendom er havnet i bundløs gæld, men så tæt beslægtede med Job er hans bekendte jo ikke. Han har heller ikke bedt om det helt naturlige, at blive reddet fra *fjenders og tyranners magt* (ordret 'hånd'). Han er ikke i en situation, der dækker Elifaz' trøst i 5,20, som derder da er skudt helt forbi. I virkeligheden har den gudfrygtige Job oplevet det modsatte (1,15 og 17), og han bad ikke om hjælp til at få hævn.

6,24-26 På den baggrund vil Job have dem til at tænke sig godt om i deres kritik af ham. Han kræver, at de skal

overbevise ham om, *hvad jeg har fejlet i* (6,24), hvilket er et tilbagevendende problem for ham (19,4). Dernæst betvivler han deres moral (6,25), når han retorisk spørger til, hvordan *retskafnes ord* (6,10) kan være smertelige. En retskaffen (*yāšār*) burde være uangribelig (1,1), men det gælder ikke ordene fra en *yōšer*, der mod en enhver forventning forvolder smerte. Derefter sætter han direkte ord på smerten og siger med klar adresse til dem: *Hvordan er det at I irettesætter* (*yōx^ah hōxē^ah mikkem*), en kompliceret konstruktion, som ordret lyder 'det irettesætter vedvarede af/fra jer'. Han fortsætter med samme ordvalg (6,26a): Tænker I mon udelukkende på at *irettesætte med taler?* (*millā^a* som i 4,2 og 4,4). I anden del af verset underforstås verbet *tænker* endnu engang, her eksplicit om den *fortvivledes ord* (*šemer*). Det besynderlige – og følelseskolde – er, at de opfatter et fortvivlet menneskes ord som en *vind* fuld af tom luft. Elifaz har talt om, hvor lykkeligt det er at blive irettesat af Gud (5,17). Job siger nu meget tydeligt, at det helt klart ikke gælder Elifaz' kritik.

6,27 En kritiker som Elifaz er faktisk hjerteløs. Til verbet *I lader dem falde over* (*tappīlū*) tilføjes normalt ordet 'lod', så det kommer til at handle om at kaste lod over *den forældreløse*. Tanken skulle så være, at de er som kreditorer trækker lod om boet (1 Kong 4,1). Luther

³⁴ Nogle hebraiske håndskrifter og de syriske og latinske oversættelser forudsætter verbet *mās* (»nægter«), og det følger Hartley (136), men det forklarer hverken den indledende præposition eller bortfald af *zalef* i *lammās*, min 'fra' foran den bekendte,

eller hvad der skal tilføjes til næste sætning (også? Selv om?), mens et implicit retorisk spørgsmål er en mulighed.

³⁵ Se Dahoods forslag om et verbum *šlm* II dette ene sted ifølge DCH 6:884.

oversatte mere tekstnært ”I overfalder en stakkes forældreløs”, men i konteksten giver det bedre mening, at de lader deres ord blive brugt til at overfalde en stakkel som Job. Den næste sætning er noget mere specifik: *I forhandler om prisen på jeres bekendte*. Det er tankevækkende, at det var den form for handel som Satanen gik i gang med i anden runde (2,5). I det lys er det et angreb deres vurdering af Jobs gudsfragt.

6,28-30 Nu er det så Jobs tur til at give gode råd som direkte svar til Elifaz’ råd i 5,17-26. De skal vende sig om og se ham direkte ind i øjnene, og så bør de selv kunne indse, at han ikke lyver (6,28). Måske har de hidtil faktisk mest kigget på hinanden og dermed også givet Job fornemmelsen af, at Elifaz taler på alles vegne. *Vend dog om* (6,29) er en appel til, at de opgiver deres forsøg på at finde fejlen hos Job (6,24). De bør undgå *uret* (*ṣawlāʰ*). Elifaz siger, at han har erfaret, at den fattige slipper for uret (5,16) – ordret, at den lukkede sin mund. Job hører modsat uret strømme ud af sine bekendtes mund. De skal vende om, for *derved holder min retfærdighed stadig*. Han vælger her ordet udtrykket *sedeq* (’retfærdighed’) med henvisning til, at han ikke har begået uret og insisterer på, at hans retfærdighed bekræftes af det faktum – *bāh* ’i den/det’ må vise tilbage til hans

afvisning af at have begået uret. Ordet *sedeq* bruges ikke ofte i bogen (8,3,6; 29,14; (31,6;) 35,2; 36,3). Ordet kan bruges om den retfærdighed, som Gud skænker, men også om at øve retfærdighed på det medmenneskelige plan og om retfærdighed i forhold til juridiske krav ud fra love for samfundet. Det er nok denne sidste betydning, det her handler om, så Job ikke har overtrådt konkrete love, som han så kan anklages for. Det handler dog først og fremmest om *uret* i tale (6,30), så som karaktermord på et menneske, der er i dyb nød. Han har ikke en sådan uret på *sin tunge*. Desuden kan hans *gane godt skelne forfald* (6,2). Dette or blev tidligere meget passende her oversat med *førdærv* (DO92), fordi sygdommen billedlig talt er som rådden mad. Det handler om modsætningen mellem, hvad han selv siger, og hvad han oplever.

En klage (7,1-21). Job har indrammet sit direkte svar til Elifaz med at tale om sit *forfald* (6,2 og 6,30). Efter dette modangreb på Elifaz beskriver han nu sin sygdom, og han fortsætter klagen fra Job 3 med at klage over, at Gud lader ham leve med svær sygdom. Beskrivelsen af hans hårde byrder (7,1-6) bruger han som en begrundelse for at klage direkte til Gud over den hårdhændede måde, som Gud behandler ham (7,7-16a). Til slut vender han tilbage til at beskrive sin situation som en

daglig og umulig test, som Gud påfører ham uden at give ham en mulighed for at overleve den.

Job 7,1-6

^{7:1}Er det ikke tvangsarbejde et menneske har på jorden, og er hans dage ikke som en daglejers hverdag? ^{7:2}Som en arbejder der længes efter skygge, og som en daglejer der venter på sin løn, ^{7:3}sådan har jeg fået tildelt meningsløshed i månedsvis og jeg har fået min del af nætter i elendighed. ^{7:4}Når jeg lægger mig, tænker jeg: »Hvornår skal jeg stå op?» Aftenen virker lang, og jeg er så træt af at vende og dreje mig helt indtil dag gry. ^{7:5}Min krop er dækket af maddiker og udtørret sårskorpe, min hud sprækker og væsker. ^{7:6}Mine dage går hurtigere end en væveskyttel, og de svinder hen uden håb.

Søvnløshed og sygdom (7,1-6). Det indledende underafsnit bruger arbejderes hårde vilkår under slid og undertrykkelse som et billede på elendigheden i menneskelivet (7,1-3). Det er Job selv en levende illustration af, fordi han lider af søvnløshed og betændte sår (7,4-5), og derfor vil hans liv hurtigt få ende (7,6).

Boks 25 Argumentationen i 7,1-6

^{7:1}	0	Et menneskes hårde arbejde
^{7:2}	3	venter på skygge og løn
^{7:3}	4	i meningsløshed og elendighed
^{7:4}	2	Jeg har svært ved at sove
^{7:5}	3	Jeg har betændte og væskende sår
^{7:6}	5	Mine dage svinder hurtigt uden håb

7,1-3. Det nye afsnit indledes med retoriske spørgsmål, der forudsætter at Jobs sygdomshistorie kan beskrives som *tvangsarbejde* (*ṣāwāʿ*) eller bare et hårdt arbejde. Ordet bruges både om mylderet af stjerner (1 Mos 2,1) og om en hærenhed (4 Mos 1,3) og dens mange mønstrede soldater (4 Mos 2,8), men det kan også bruges om ufrivilligt arbejde (Job 10,17; 14,14. Es 40,2. HALOT (995)). Denne betydning kan minde om det, som vi fra dansk historie kender som hoveriet (1 Kong 5,27-28). Det forklares her med *daglejers* (*ṣāxīr*; 7,2; 14,6) situation, fordi de ofte skulle kæmpe for udbetalingen af deres retmæssige dagløn (7,2; 3 Mos 19,13. 5 Mos 24,14). Et andet billede er, at de som en *arbejder* (*ʿēved* ’slave, tjener, embedsmand’) har behov for at finde skygge. Disse billeder beskriver, hvordan han som en slags arvet jord har fået *tildelt* (*nḥl*) *skuffelser* (*ṣāwʿ*; som GT1871). Dette ord kan oversættes med ’bedrag, løgn, meningsløshed’, så der kan være tænkt på hans bristede forhåbninger eller meningsløsheden.³⁶ Ordet tages op i

³⁶ Forslagene varierer fra ”disastrous months”

(Mowinckel) og ”months of suffering” til

den næste tale af Elifaz (15,31) og begge ord er centrale i Prædikerens Bog. Formuleringerne synes at forudsætte, at Jobs sygdom udviklede sig over flere måneder.

7,4-6 Med denne beskrivelse er Job tydeligvis tilbage ved sin klage over de søvnløse nætter (3,26; 30,17). Han har uro i kroppen, og *aftenen* eller i virkeligheden tiden ind til morgen *virker lang* (mdd; DCH 5:142). Søvnløsheden skyldes ikke mindst at huden sprækker, så *maddiker* – eller mider – kan leve i de åbne sår som følge. Det bliver ikke bedre af han har *udtørret* (šāfār 'støv') *sårskorpe*. Så snart der dannes ny hud, opstår nye sår, når huden sprækker andre steder. Der kommer nye væskende sår, "så hans hårde arbejde (6,1) er helt omsonst" (Clines, 185). Bedre bliver det nok ikke af, at han skraber den kløende hud med potteskår (7,5; 2,7). Billedsproget bruges til beskrivelse af forrådnelsen i graven (18,12-13. Es 14,11). Tiden går *hurtigere* end skyttelen under vævningen, så døden nærmer sig hastigt (7,6; 9,25), og med det svinder håbet også (6,8.11.19).

Job 7,7-16a

^{7:7}Husk på at mit liv er et pust, med egne øjne vil jeg ikke igen komme til at se det gode. ^{7:8}Det bemærker mig ikke, et Øje der ser mig; søger dine øjne efter mig, er

"worthless months" (HALOT, 1426).

jeg der ikke. ^{7:9}En sky opløses og går væk, sådan er det også for den der gået i graven, han går ikke op igen. ^{7:10}Han vender ikke tilbage igen til sit hus, og på hans hjemsted kender de ikke til ham. ^{7:11}Heller ikke jeg vil holde mund, jeg vil tale ud af trængslen i mit sind, jeg vil klage fyldt af bitter nød i min sjæl. ^{7:12}Er jeg et hav eller et havdyr siden du har anbragt en vagt over mig? ^{7:13}Når jeg tænkte: »Min seng skal trøste mig, mit leje lette min fortvivelse,« ^{7:14}så gjorde du mig rædselsslagen med drømme, og med syner forfærder du mig. ^{7:15}Jeg foretrak kvælning, hellere døden end mine lidelser. ^{7:16}Jeg har givet op, jeg vil ikke overleve for evigt!

Nøden bør motivere Gud (7,7-16a). Job appellerer nu direkte til Gud gennem eksempler på, hvad Gud kan miste. Det nye afsnit begynder med en abrupt tiltale til Gud som en befaling: *Husk* alt det jeg har mistet (7,7). Det vender han til en advarsel til Gud om, at han også mister Job, når han er død (7,8-9). Derfor vælger han nu at klage, og han er jo ikke en farlig modstander (7,11-12). Desuden har han også grund til at klage over søvnløsheden, som begrundes hans længsel efter døden (7,13-15). Så klagen går ud på, at jeg har opgivet håbet (7,16a).

Boks 26 Argumentationen i 7,7-16a

7:7	1	Husk at jeg ikke ser det gode
7:8	5	Guds øjne vil ikke kunne se mig
7:9	4	Den døde er som en sky der går væk
7:11	2	Jeg vil klage i min nød
7:12	5	Jeg er ikke et farligt havdyr
7:13	4	Jeg finder ingen trøst i søvnen
7:14	6	men er skræmt af drømme og syner.
7:15	5	Døden ville være at foretrække.
7:16	3	Jeg har givet op

7,7 Uden høflige omsvøb kræver Job nu, at Gud tager hensyn til, at hans *liv er et pust* (rûḥ). I betydningen vind bruges dette ord ikke kun om menneskers ord (6,26) og okkulte erfaringer (4,15), men også om hele menneskelivet (7,16. Sl 78,39). Denne flygtighed betyder, at han ikke selv vil kunne se eller opleve det gode *med egne øjne*. Hebraisk šên 'mit øje' er ental, måske i en bredere betydning af 'ved selvsyn', og det betyder jo i alt fald ikke, at han kun kan se med ét øje, ligeså lidt som ental kan begrunde høretab (4,12). Ental er derimod vigtig i forsættelsen (7,8), for her handler det om *et Øje, der ser mig* (šên rōʾî). Formuleringen minder om det navnkundige sted bʾēṣer laḥay rōʾî (1 Mos 16,14), hvor Hagar oplevede Guds omsorg. Dette guddommelige Øje ser dog ikke positivt på en person i den situation, som Job selv er havnet i. Billedet med Det alseende Øje vender Job tilbage til senere Job (10,4.18). Derfor skal Gud lige tænke over, at det kan blive for sent, for *søger dine øjne*

efter mig (her i den normale totalsform), kan jeg være død og borte (7,21). Når en sky er gledet forbi, er den væk (7,9). Sådan er det også med enhver, som er død og gået i graven. Her bruges *yôreḏ šʾôl* 'gå ned i Sheol' om at blive lagt i en gravhule (21,13; også 17,13.16), hvor forrådnelsen finder sted, og hvorfra man ikke vender tilbage til dette liv. Nu tænker Job ikke længere på en besynderlig utopisk parallelverden, hvor de døde hviler ud og retfærdige konger hersker (3,12-19). Døden sætter nu det uigenkaldelige punktum for dette liv, hvor han og Gud kan ses. Han vender ikke tilbage *til sit hus* i betydningen sin husstand og familie, I andet halvvers er *hans hjemsted* (mʾqômô ordret 'hans sted') på hebraisk personliggjort som et grundled med intellektuelle evner. Verbet i vendingen *kender de ikke til ham* (lōʾ-yakkîrenû) bruges her ikke som normalt om at genkende nogen, men om at vide noget om eksistensen af noget (Job 24,13.17; 34,25. Sl Ps 103,16. CAH 5:693).

7,11-12 Den næste tankerække indledes med *Heller ikke jeg vil holde mund*. Det efterfølgende handler om begrundelsen for at genoptage klagen (7,11-16a). Han inddrager igen sine bekendte, for han vil kun tie, hvis de giver en klar begrundelse (6,24). Hans egen begrundelse er *trængslen* (šar), ikke de ydre katastrofer, som Elifaz har lovet ikke rammer den

gudfrygtige (5,19; se også 15,24; 36,16.19). Hans tale skyldes *trængslen i mit sind* (*rūhī*) og hans *sjæls* kvaler, for han er *fyldt af bitter nød i min sjæl* (3,20). Denne bibelske antropologi kan oversættes til, at han både har problemer rent psykisk, men han har også brug for sjælesorg i forhold til Gud. Retorisk spørger han derpå (7,12), om han er *havet* eller et af de store *havdyr* (*tannīn*; 1 Mos 1,21), som i poesien kan bruges i billedsprog om mytiske uhyrer med reference til Egypten (Sl 73,13), slanger (Sl 91,13) og lovprisende væsener (Sl 148,7). Inden for kana'anæisk mytologi er *hav* (*yām*) navnet på havguden Yam, der blev besejret af stormguden Ba'al (jf. 3,8). Formuleringen her kan svare til poetisk at spørge, om jeg mon er stærk som en Odin eller dødelig som en Balder? Eller mere samtidigt, som en Superman eller en Lex Luthor?

7,13-16a Med udtrykket *Når jeg tænker* går hans tanker igen tilbage til uroen om natten (7,4). Med *Min seng skal trøste mig* drømmer han om at finde trøst ved en god og rolig søvn, men det lykkes ikke på grund af onde *drømme* og forfærdelige *syn* (7,14), der slet ikke har den virkning, som Elifaz siger han har erfaret (4,16), og han får ikke Elihus åbenbaringsbudskab (33,15-17). Hans mareridt er så ekstreme, at han ville foretrække *kvælning*, og defor *hellere døden end lidelser* (*šaṣmā^h* II se HALOT

870; CDH 6:537), men man kan også overveje *šaṣmā^h* I med betydningen 'knogler' som et billedet på et legeme i forfald. Dermed gives da en begrundelse for hans bøn til Gud om at måtte dø (3,20-23; 6,9). Det forklarer, at han har *givet op* (7,16a). Jeg ønsker ikke at *overleve* (*hyh*) *før evigt* (*šōlām*), hvilket her må referere til et langt liv her på jorden. Der er intet tiltrækkende for Job i Elifaz' løfte om at dø i en høj alder (5,26). Derfor *har jeg givet op* (*mʔs*), en formulering, der får afgørende og ny betydning i Jobs allersidste ord, da han finder trøst i lidelsen (42,6).

Job 7,16b-21

Lad mig være, for mine dage er som forgængeligheden! ^{7:17}Hvad er et menneske at du opdrager det, og at du retter din opmærksomhed _ mod det? ^{7:18}Du opsøgte det hver eneste morgen, hvert et øjeblik laver du en test på det? ^{7:19}Hvor lang tid skal der gå hvor du ikke ser væk fra mig, du ikke giver slip på mig, til jeg endnu ikke har slugt mit spyt? ^{7:20}Skulle jeg have syndet, hvad vil jeg så kunne gøre mod dig, du, menneskets vogter? Hvorfor har du gjort mig til din skydeskive? Jeg er blevet en byrde for mig selv. ^{7:21}Hvorfor tilgiver du mig ikke min overtrædelse og fjerner min skyld? For nu vil jeg lægge mig i støvet, og søger du mig, er jeg ikke mere.»

Skån mig for Guds test (7,16b-21). Med en ny opfordring til Gud *Lad mig være*, indleder Job en parodi over Salme 8. *Hvad er et menneske* siden Gud så nidkært dagligt gennemfører test af ham (7,17-18). Hvor længe vil Gud pine ham (7,19), når han ville være hjælpeløs, hvis Gud fandt en konkret synd hos ham, og han jo også bare kunne tilgive den (7,20-21a). Da det ikke er tilfældet, må Gud huske på, at det er for sent, når han er død (7,21b).

Boks 27 Argumentationen i 7,16b-21

	1	Lad mig være,
7:17	4	Hvad er et menneske at du tester det?
7:19	3	Hvor lang tid vil du se på mig
7:20	4	Syndede jeg, var jeg hjælpeløs
7:21	6	Du kunne tilgive overtrædelse og skyld
	2	Når jeg er død, finder du mig ikke

7,16b *Lad mig være* er virker næsten som en ordre til Gud om at lade ham slippe. Igen karakteriseres *mine dage* med nøgleord fra Prædikerens Bog, for de er som *forgængeligheden* (*hevel*; Præd 1,2), og det er også navnet på Abel (1 Mos 4,2). Ordet referer til det flygtige og forbigående, men også det tomme og indholdsløse (9,29. 21,34; 27,12; 35,16). Mange vælger den konkrete betydning 'vindstød' (Es 57,13. Sl 39,6.12; 62,10; 144,4. DCH 2:485), men så er det sværere at opdatere forbindelsen til Prædikerens univers.

7,17-18 Både i Job og Salme 8 bruges den karakteristiske vending *Hvad er et menneske* (*mā^h-rʾnôš*; 7,17. Sl 8,5). Det næste verbum i salmen er at *du tager dig af det* (*tizkʾrennū*; Sl 8,5), mens Job i stedet siger *at du opdrager det* (*tʾgaddʾlennū*; Job 7,17. Es 1,2), og *at du retter din opmærksomhed mod det* (ordret *tāšīt ʔēlāʾw libbexā* 'sætter dit hjerte på det' som i 2 Mos 7,23. 1 S 4,20. Jer 31,21. DCH 4:501). Både Job og salmen bruger derefter det samme verbum. I salmen fortsættes med 'en menneskesøn' *at du tager dig af ham?* (*kī tīfʾqʾdennū*) hvorefter mennesket beskrives *som kun lidt ringere end Gud* (Sl 8,6). Job bruger det samme verbum *Du opsøgte ham* (*wattīfʾqʾdennū*; 7,18) som personlig fortælling og i en anden betydning, for verbet kan bruges om at mønstre en hær, vise omsorg, besøge og endda straffe. Det udnytter Job til at sige, at Gud kommer efter ham *hver eneste morgen*. Derpå skifter han til nutid: *hvert et øjeblik laver du en test på det* (*līrgāšīm tivhānennū*). Dette verbum bruges om underkaste nogen eller noget en prøve eller vurdering for at afgøre, om det svarer til bestemte forventninger eller krav. Det bruges en enkelt gang igen af Job (23,10), men meget hyppigt af Jeremias, der jo på mange måder er i samme situation som Job (Jer 9,6; 11,20; 12,3 17,10; 20,12), men også ellers (Sl 11,5; 17,3; 26,2. Ordsp 17,3. DCH 2:136).

7,19-20 *Hvor lang tid skal der gå* (*kammā^h*), hvor Gud så nidkært udfører sin test? Her beskrives det, som at Gud *ikke ser væk* (14,6) og *ikke giver slip*, som han gjorde efter at Moses blev testet i herberget (2 Mos 4,26). Det sidste er, at jeg *endnu ikke har slugt mit spyt* (sml. også Job 30,10). Hidtil har fortælleren pointeret at Job selv ikke begik en konkret synd (1,5,22; 2,10). Nu overvejer Job så konsekvensen af, om skulle have begået en konkret synd (7,20). Han ville da være hjælpeløs over for *menneskets vogter*, en beskrivelse af Gud med verbet *nšr*. Dette ord bruges ellers i de fleste salmer positivt om Guds beskyttelse (se Sl 12,9; 25,10; 31,24; 40,11). Men nu er Job blevet Guds skydeskive (7,21; 16,12. Klages 3,12), ramt af Guds pile (6,4), og han er sin egen *byrde*, en slags dødvægt for sig selv.

7,20 Det er i denne hypotetiske sammenhæng han formulerer sin klage over Gud: *Hvorfor tilgiver du mig ikke min overtrædelse* (*pešaʿ*; 7,21). Dette ord spiller en vigtig rolle i første runde (8,4; 13,23; 14,17), i det afsluttende forsvar (31:33) og for Elihu (33,9; 34,6; 34,37; 35,6; 36,9). Den anden klagende bøn er et parallelt spørgsmål om, hvorfor at Gud så ikke bare *fjerner min skyld*? (*ʿāwōn*). Dette ord står ofte til diskussion i første samtalerunde (10,6; 10,14; 11,6; 13,23; 13,26; 14,17) men også i senere

samtaler (15,5; 19,29; 20,27; 22,5), i Jobs forsvar for sin uskyld (31,11; 31,28; 31,33), og når Elihu citerer Job (33,9). Disse to bønner er ikke udtryk for at Job bekender sine overtrædelser og beder om tilgivelse, men at han i stedet for desperat afviser en smålig og nidkær Gud, som man ikke kan gardere sig imod. Derfor advarer han igen Gud om, at han *nu vil lægge sig* (3,13) i støvet og snart være død, og så vil Gud forgæves søge efter ham (7,8-9). Jobs snarlige død fortsætter med at være det afsluttende tema i mange af hans taler (10,21-22; 14,20-22; 17,13-16; 21,32-33).